

nedicto omnino revocata, vel limitata pro solo Generali ^{c)}.

Quoad *saeculares* vero, possunt confessarii regulares eos dispensare in omni irregularitate, in qua possunt episcopi cum subditis suis; ex privilegio Sixti IV

et Julii II (ut notavimus n. 355, v. *Quo vero*). — Hinc bene possunt dispensare cum laicis, in irregularitate contracta ob mutilationem vel ob homicidium casuale occultum, prout possunt episcopi cum suis; ut vidimus n. 381 et 393.

DUBIUM V.

Quae sint Irregularitates ex Defectu.

397. Prima, ex defectu animae. — Hinc sunt irregulares: I. Amentes, daemoniaci et epileptici. — 398. *Distinctius agitur de amentibus*. — 399. *De epilepticis et daemoniacis*. — 400. *Quis possit dispensare in hac irregularitate. Et an episcopi possint dispensare in aliqua irregularitate ex defectu. An saltem in dubio. An praelati regulares*. — 401. II. *Sunt irregulares illiterati*. — 402. III. *Neophyti*. — 403. *Secunda, ex defectu corporis: vel quia defectus impedit exercitium Ordinis, vel quia affert deformitatem*. — 404. Et I. Ob impedimentum exercitii, est irregularis: 1. *Caecus*. — 405. 2. *Surdus*. — 406. 3. *Mutus*. — 407. 4. *Claudus*. — 408. 5. *Qui caret manu aut digitis omnibus, aut pollice, aut indice*. — 409. 6. *Laborans febre, paralyti, etc.; item abstermius, etc.* — 410. II. Ob deformitatem est irregularis: 1. *Ille, cui deest membrum, nempe nasus aut oculus. Quid, si desint auriculae*. — 411. 2. *Leprosus*. — 412. 3. *Monstruosus, nempe gibbosus, pygmaeus, aethiops*. — 413. *Not. 1. Quid, si defectus superveniat ordinibus. Not. 2. Quid, si antecesserit*. — 414. *Quis possit in hac irregularitate dispensare. An Papa cum caeco. An praelati regulares*. — 415. *Quid si defectus corporis advenerit ex propria culpa. Et an in eo possit dispensare episcopus*. — 416. *Quid de eunuchis*. — 417. *Quid, si quis causam dederat abscissioni virilitatis*. — 418. *Quid, si quis amputet sibi testiculos ob vocem servandam*. — 419. *Et quid, si quis tantum attentet se occidere, etc.* — 420. *Tertia, ex defectu natalium*. — 421. *Illegitimi legitimum fieri potuissent tempore natiuitatis*. — 422. *Not. 1. Quid, si matrimonium fiat postquam filius est ordinatus. Not. 2. Quid, si matrimonium non consummetur*. — 424. *Not. 3. Quid, si matrimonium sit nullum, sed ignoretur saltem ex una parte*. — 425. *Not. 4. Quid, si filii nascantur ex matrimonio clandestino, ob omissas denuntiationes*. — 426. II. *Legitimantur filii per professionem religiosam*. — 427. III. *Per dispensationem pontificiam*. — 428. *Episcopus potest dispensare cum illegitimo, ad ordines minores et ad beneficium simplex*. — 429. *Dub. 1. An ad recipiendum canonicatum*. — 430. *Dub. 2. An cum illegitimo occulto*. — 431. *Dub. 3. An saltem ad ministrandum in sacris ordinibus jam susceptis*. — 432. *Dub. 4. An filii expositi sint irregulares*. — 433. *Principes saeculares possunt legitimare tantum ad saecularia. Quid in dubio, an quis sit legitimus*. — 434. *Quarta, ex defectu aetatis*. — 435. *Quinta, ex defectu sacramenti, id est, ob bigamiam. (Vide quae sunt apud Busenbaum)*. — 436. *Triplex est bigamia: vera, interpretativa et similitudinaria. I. Quae sit vera*. — 437. II. *Quae interpre-*

nisi in ea expresse contineantur casus hujus bullae ».

^{c)} Quid demum sentierit S. Alphonsus de privilegio praelatorum regularium dispensandi subditos ab irregularitate ob homicidium publicum aut voluntarium non liquet omnino. In hoc loco, ubi ex professo quaestionem tractat, potius denegat hanc facultatem aut saltem eam limitat ad solum Generalem. In eodem libro, n. 355, allegat Palaum dicentem praelatos dispensare posse in irregularitate orta ex homicidio voluntario, modo non sit notorium. Cum tamen lectorem remittat ad n. 396, eo ipso indicat se non ita approbare dictum Palaum; eo magis quod ipse, n. 469, confirmat dicta, n. 396. Postea vero, in *Append. de Privileg.* (dissertatio italica edita an. 1757,

in *Istruz. e Pratica*, deinde latine inserta in 1^a edit. *Hom. Apost.*, an. 1759, ac in 4^a edit. *Theol. Mor.*) concessit, n. 105, superioribus regularium facultatem subditos dispensandi in irregularitate ob homicidium etiam voluntarium notorium. Sed an haec revera prodant ultimam mentem S. Doctoris valde est dubitandum; nam, in hoc n. 105, ad astruendum hoc privilegium, unice nititur in const. *Pretiosus* Benedicti XIII; jamvero inde a 6^a editione *Theol. mor.* notavit, in *Append. de Privileg.*, n. 96, hanc bullam fuisse revocatam a Clemente XII, et eandem in hac editione fecit additionem, *lib. 7, n. 101*, necnon in 3^a edit. *Hom. Apost.* (1770), *tr. 20, n. 96*. Unde videtur hic n. 105 reducendus ad ea quae in secunda edit. *Theol. mor.* dixit S. Doctor, *lib. 7, n. 396*.

tativa. *Haec contingit quatuor modis. Primus modus, cum quis ducit viduam*. — 438. *Secundus modus, cum quis ducit mulierem corruptam ab alio*. — 439. *Dub. 1. Quid, si credat virginem*. — 440. *Dub. 2. Quid, si invalide contrahat*. — 441. *Tertius modus, cum quis cognoscit uxorem adulteram*. — 442. *Dub. 1. Quid, si adulterium fuerit occultum*. — 443. *Dub. 2. Quid, si cognoscit ignorans adulterium*. — 444. *Quartus modus, cum quis contrahit duo matrimonia, unum validum, aliud nullum*. — 445. *Dub. 1. Quid, si utrumque fuerit nullum*. — 446. *Dub. 2. Quid, si cum bona fide*. — 447. *Dub. 3. Quid, si fide ineatur secundum matrimonium*. — 448. III. *Quaenam sit bigamia similitudinaria*. — 449. *An hanc irregularitatem incurrant etiam clerici in sacris*. — 450. *Quomodo tollatur irregularitas ex bigamia. An Papa possit in ea dispensare*. — 451. *An episcopi*. — 452. *An saltem quoad ordines minores et ad beneficia simplicia. An in bigamia similitudinaria*. — 453. *An praelati regulares possint dispensare cum suis subditis in omni bigamia*. — 454. *Sexta, ex defectu infamiae*. — 455. *Septima, ex defectu libertatis. — Hinc sunt irregulares: I. Servi*. — 456. II. *Conjugati*. III. *Curiales*. IV. *Milites, et administratores publici, atque exercentes saeva aut turpia*. — 457. *Octava, ex defectu lenitatis*. — 458. *An sit irregularis, qui occidit in defensionem honoris (Vide etiam dicta n. 389)*. — 459. *Fiunt irregulares ex hoc defectu: I. Qui occidunt in bello; sed quando*. — 460. II. *An, qui hortantur in bello ad occidendum*. — 461. III. *Qui in iudicio concurrunt ad mortem vel mutilationem. Modo ipsi 1° Cooperentur*. — 462. 2° *Active*. — 463. 3° *Efficaciter. An peccent clerici assistentes supplicio*. — 464. 4° *Proxime. An peccet confessarius, vel alius, consultus a iudice, respondens aliquem in particulari esse plectendum*. — 465. *Qui possunt excusari. An omnes, qui non concurrunt ut ministri ad causae probationem vel executionem*. — 466. 5° *Per actionem, ex natura sua ad id ordinatam*. — 467. *Quomodo vetitum sit clericis et monachis, se intromittere in causam sanguinis*. — 468. *Fiunt autem irregulares: 1. Iudices. 2. Testes voluntarii. 3. Accusatores, etc. Quid, si accuset clericus. Et quid, si causa sit propria, vel aliena*. — 469. *An in hac irregularitate possit dispensare episcopus, si fuerit occulta. An praelati regulares*. — 470. *Adnotantur ultimo facultates, quas habet S. Paenitentiarum super casibus, censuris, irregularitatibus, inhabilitatibus, etc.*

397. — « Resp. PRIMA. Ex defectu ANI-
MAE. — Ex quo irregulares sunt:

« 1°. *Amentes, phraenetici, arreptitii et epileptici*. Qui tamen, si ordinati sunt, et intra annum eo morbo non laborarunt, praesumuntur liberati, et permittuntur ad ordinum exercitium. Si vero laborent raro, et quidem sine clamore et spuma, permittuntur celebrare cum coadjutore; qui, deficientibus ipsis, suppleat Sacrificium. — Marcus Leo¹, ex can. *Illud, caus. 7, qu. 1*, et Glossa *ibid.* ^{a)} ».

398. — Loquendo de *amentibus*, distinguendum:

Si tali defectu laborans jam *ordinatus* est: tunc, omnino cessante defectu per diuturnum tempus, ex iudicio episcopi

(vel praelati, si est regularis), poterit in Ordine suscepto ministrare. — Ita Navarrus ^{a)}; Suarez ^{b)} cum Silvestro, Gratiano ^{b)} et S. Antonino; Bonacina ³, Palaus ⁴, Croix ⁵, Contin. Tournely ⁶; et Salmant. ⁷ cum Avila, Pellizzario; etc.

Si vero non est *ordinatus*, nunquam poterit ordines suscipere, si amentia ortum habuerit ex causa permanente et habituali, fundata (ut ait Suarez) in laesione organorum vel humorum. Quia ita laborantes facile relabuntur in eundem morbum; ut habetur in can. *Maritum 2, dist. 33*, ubi dicitur: *Non ordinandum ... qui in furiam aliquando versus insanivit*. Unde sufficit semel insanisse; quia talis raro praesumitur perfecte sanus. — Secus

A mens, non ordinatus, modo est perpetuo irreg.

Modo, non.

A mens, jam ordinatus non est perpetuo irregularis.

¹ Praxis, part. 3, fol. 372, v. *Idem dicendum*. —

² Disp. 51, sect. 1, n. 4 et 5. — *Silvest.*, v. *Corpore vitium*, num. 5. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 28, cap. 5, v. f. —

³ Disp. 7, qu. 2, punct. 2, n. 23. — ⁴ Tr. 29, disp. 6,

punct. 10, n. 4. — ⁵ Lib. 7, n. 494. — ⁶ De Irregul., part. 2, cap. 2, n. 4. — ⁷ Tr. 10, cap. 9, n. 79. — *Avila*, part. 7, disp. 3, dub. 4. — *Pelliz.*, tr. 7, cap. 5, n. 41. — *Suar.*, loc. cit., n. 4.

397. — ^{a)} Marcus Leo citat Glossam in can. *Communiter, dist. 33, v. De iis*, et recte, non vero, ut vult Busenbaum Glossam in can. *Illud*.

398. — ^{a)} Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 203, de epileptico scribit: « Neque qui jam ordi-

natus est, si saepe decedit, neque etiam si raro, modo spumas ore vomat, celebrare potest; alias sic ». Deinde subdit: « Quod dicitur de epileptico, idem de amente ... dicendum est ».

^{b)} Suarez citat Gratianum, sed forte rectius

tamen, si amentia provenerit *ex accidente*, puta ex vi febris, vulneris, irae aut alterius passionis transeuntis, et postea vere cesset. Ita Suarez ^{c)}, Navarrus ¹, Roncaglia ², Croix ³; et Bonacina ⁴ cum Molina, Filliuccio, Ugolino, Avila, etc. communiter.

399. — Idem quod dictum est de amentibus, dicitur de *epilepticis* (sive lunaticis), et *daemoniacis*. — Nam:

Si morbus *antedat* ordinationem, sunt hi perpetuo irregulares; ita Suarez ⁵, Bonacina ⁶, Croix ⁷, Roncaglia ⁸, et alii passim. Et patet ex tota ^{a)} Distinctione 33, et praesertim ex can. *Communiter*, ubi dicitur: *Communiter definimus, ut nullus de iis qui, aut in terram arrepti a daemonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incurstibus efferuntur, vel ... audeat ... ministrare, vel ... se ingerat ... exceptis illis qui corporis incommoditatibus dediti, sine huiusmodi passionibus in terram probantur elisi*: id est (ut explicat ibi Glossa) *qui raro cadunt*. — Dicunt autem Cabassutius ⁹ et Contin. Tournely ¹⁰, quod si quis *ante pubertatem* hoc morbo affectus fuerit, et postea perfecte liberetur, non censetur irregularis; quia (ut ait Hippocrates) ^{b)} epilepsia saepe in pubertate perfecte curatur. — Secus, si morbus accidat *post pubertatem*, et praesertim post vigesimum quintum annum. Asserit tamen Croix ¹¹, praxim in suis partibus

habere, quod qui per biennium liberi fuerint ab hac infirmitate, accedente declaratione episcopi, ordinantur; imo sine declaratione, si quis per septem annos liberatus probetur.

Si vero tali morbo laborans *jam ordinatus* sit: licet non omnino sit liber, si tamen raro (id est, semel in mense) cadat, nec spumet ^{c)}, poterit privatim celebrare, adjuncto sacerdote jejuno, qui Missam perficiat adveniente morbo. Ita communiter Suarez ¹²; Croix ¹³ cum Navarro et Laymann; ac Bonacina ¹⁴ cum S. Antonino, Sayro, Ugolino ^{d)} etc. — Et patet ex citato can. *Communiter*. Ibi: *Qui* (id est, epileptici) ... *et ipsi* (id est, obsessi) *tandiu erunt ab officii sui ordine et loco suspensi, quousque unius anni spatium, per discretionem episcopi inveniantur ab incurso daemonum liberati*. Illud autem *anni spatium*, dicit Suarez ¹⁵, non esse in usu, sed relinqui prudentis arbitrio.

Notat autem Mazzotta ¹⁶ cum Sayro, Ugolino et aliis, quod si quis daemonicum se simulaverit, hic etiam fit irregularis ad ordines suscipiendos; ex concilio Constantinopolitano VI, can. 60. — Dicit tamen cum eodem Sayro et Filliuccio ^{e)}, quod episcopus potest promovere daemonicum ad ordines minores; quia in can. *Clerici 4, dist. 33*, fit sermo tantum de ordine sacro. Sed probabilis hoc negant alii communissime. Vide infra, n. 452.

cit., num. 495. — ¹² Loc. cit., n. 6. — ¹³ Loc. cit. - Navar., Man., cap. 27, num. 203. - Laym., lib. 1, tract. 5, part. 5, cap. 7, num. 3. — ¹⁴ Loc. cit., num. 22. - S. Anton., part. 3, tit. 28, cap. 5, v. f. - Sayr., lib. 6, cap. 9, num. 11. — ¹⁵ Loc. cit., n. 5. — ¹⁶ Tract. 8, disp. 5, qu. 2, cap. 5, n. 2. - Sayr., lib. 6, cap. 9, num. 14, i. f. - Ugolin., de Irreg., cap. 55, n. 8. - Concil. gener. VI (Cpolitian. III), Append. Quinisext., can. 60, ap. Labbe, tom. 7, col. 1375. — Sayr., loc. cit., n. 14 bis.

citatur apud eundem Glossa in can. *Martium, dist. 33*; canon enim vetat ordinari « illum qui in furiam aliquando versus insaniavit ». Et Glossa *ad v. In furiam*, subdit: « Tamen promotus non deponitur ».

^{c)} Suarez, *loc. cit.*, n. 4, de secundo casu concordat: de primo vero ait: « Non admittitur ad ordines, vel saltem desideratur praelati approbatio, ut prius ei constet de sanitate integre recuperata ».

399. — ^{a)} Rectius: can. 2, 3, 4 et 5.

^{b)} Seu potius Hippocrates, *lib. aphorism., sect. 5, num. 7*, dicit: « Quibuscumque morbi

comitiales ante pubertatem fiunt, transmutationem habent ».

^{c)} Nec voces emittat, neque horribili contractione moveat corpus, uti addunt plerique auctores citati.

^{d)} Ugolinus male citatur a Bonacina; negat enim, *cap. 54, § 3*, posse admitti ad Missae celebrationem, etsi raro morbo corripiatur.

^{e)} Filliuccius non ita recte citatur a Mazzotta; postquam enim, *tr. 19, cap. 6, n. 181, v. Septimum*, dixit episcopum posse dispensare cum daemonicis liberatis, ut in su-

Si jam est ordinatus, non est perpetuo irregularis.

Durante defectu animae Papa dispensare nequit.

Cessante defectu ante ordinationem episcopi non dispensant.

In quibus possint dispensare episcopi.

400. — In hac autem irregularitate propter defectum animae, durante defectu, nec etiam Papa dispensare potest; quia illo laborantes sunt de jure divino inhabiles, tam ad suscipiendum, quam ad exercendum Ordinem.

Cessante vero defectu, si cesset ante ordinationem, non possunt in eo dispensare episcopi; quia nulla episcopis conceditur dispensatio in irregularitatibus ex defectu provenientibus: — nisi in duobus casibus (ut notat Cabassutius ¹), scilicet 1° ut possint dispensare natalia illegitimorum, ad solos ordines minores, et ad simplex beneficium, ex *cap. 1, de filiis presbyt., in 6°*. Et 2° idem posse cum bigamo, ex consuetudine, docent S. Thomas, Silvester, Azor, Rota Romana et alii apud Cabassutium ²; contra Contin. Tournely ³ cum Pontas, etc. ^{a)}. (Sed vide n. 452). — Caeterum Fagnanus ⁴; et Contin. Tournely cum Giberto et aliis, dicunt posse episcopum dispensare in omnibus irregularitatibus *dubis*; argumento ex cap. *Nuper 29, [de sent. excom.]*, ubi dicitur permissum, quidquid non est reservatum: cum autem reservatio sit odiosa, non censetur facta, ubi impedimentum sive irregularitas non est certa.

Ad tollendam igitur irregularitatem certo contractam ex defectu animae, requiritur dispensatio Pontificis; ut docent Bonacina ⁵, Palauus ⁶, Salmant. ⁷ et Suarez ⁸ (contra Majolum et Tabiena ^{b)}, apud Bonacina ⁹).

Praelati tamen regulares bene possunt

¹ Lib. 5, cap. 19, num. 3. — S. Thom., in 4, dist. 27, qu. 3, art. 3; Quolib. 4, art. 13. — Silvest., v. *Bigamia*, n. 7. — Azor, part. 2, lib. 6, cap. 4, qu. 8. — ² Loc. cit. — ³ De Irregul., part. 3, cap. ult., reg. 6. — Pontas, v. *Dispensatio irregularitatis*, cas. 17 (al. cas. 16). — ⁴ In cap. *Veniens*, de filiis presbyt., n. 8. — Contin. Tourn., loc. cit., reg. 7, n. 1. — Gibert., Usages de l'Eglise gallic., de l'Irregul. en gén., tit. 9, règle 22; cfr. Instit. eccl., part. 1,

sceptis ordinibus ministrent, addit: « Prohibentur autem praecipue a susceptione ordinum majorum, ad minores facilius promoventur ». Sed ibi non amplius de episcopo loquitur.

400. — ^{a)} Continuator Tournely et Pontas contradicunt solum quoad veram et interpretativam bigamiam, consentiunt autem cum ceteris quoad similitudinariam.

^{b)} Tabiena (quem citat Bonacina) v. Cor-

dispensare cum suis subditis tali defectu laborantibus, ut ad ordines sacros promoveantur, etiamsi quis passus fuerit permanentem amentiam, si ex iudicio medicorum vere cessaverit illius periculum. Quia regularibus ex privilegio concessum est dispensare cum suis, in omnibus irregularitatibus; exceptis aliquibus (ut diximus n. 355), inter quas non est haec. — Salmant. ¹⁰, juxta ab iisdem dicta alibi ¹¹.

401. — « II°. *Illiterati*, qui non habent « doctrinam necessariam pro ordinibus ». An autem illiterati sint irregulares, tam ad ordines suscipiendos, quam ad exercendos? vide dicta *Lib. VI, n. 791, Qu. 2*. — Quid vero de regularibus? Vide *ibid., Qu. 3*.

402. — « III°. *Neophyti*, seu recenter « conversi, usquedum iudicio episcopi sufficienter instructi sint ».

Putat autem Toletus ^{a)} apud Viva ¹², post decennium neophytum non esse amplius irregularem; imo antea, si episcopus judicet illum bene moribus profecisse.

403. — « SECUNDA. Ex defectu CORPORIS: — 1°. Si propter eum *ineptus est ad exercitium Ordinis*; ut, si sit caecus, surdus, « claudus, ita ut sine baculo nequeat ire « ad altare. Item, si careat manu, pollice, « indice, oculo (non tamen, si ungula pollicis, vel indicis, vel oculo dextero tantum). Si vero sinistro, seu canonico, « aut ejus vi visiva careat, indiget dispensatione: quod tamen negant Valentia, « Henriquez ^{a)}, Sayrus, si quidem dextero « possit absque deformitatem legere ca-

tit. 64, règle 8. — ⁵ Qu. 2, punct. 2, num. 23. — ⁶ Tr. 29, disp. 6, punct. 10, num. 5. — ⁷ Tr. 10, cap. 9, num. 80. — ⁸ Disp. 51, sect. 1, num. 5. — Majol. (cit. a Suar.), lib. 2, cap. 13, n. 4, cap. 14, n. 5, cap. 15, n. 6 et cap. 16, n. 4. — ⁹ Loc. cit., n. 23. — ¹⁰ Tr. 10, cap. 9, n. 80. — ¹¹ Tr. 10, cap. 7, n. 59. — ¹² De Censur., qu. 9, art. 4, num. 14. — Valent., tom. 4, disp. 7, qu. 19, punct. 3, § 2, v. *Atque hinc*. — Sayr., lib. 6, cap. 8, n. 8.

pore vitiatus, i. f. videtur facultatem dispensandi episcopo concedere pro ministerio in susceptis ordinibus tantum.

402. — ^{a)} Toletus, *lib. 1, cap. 64, n. 5*, haec intelligit de promotione ad sacros ordines; quoad ordines vero minores negat neophytos ab eis prohiberi. Citatur tamen a Viva sine ulla distinctione.

403. — ^{a)} Henriquez, *lib. 14, cap. 8, n. 2*, irregularem esse ait qui sinistro oculo non

Regulares dispensant suos subditos.

Illiterati sunt irregulares.

Item neophyti.

Irregularitas ex defectu corporis.

Epilepticus et daemonicus, non ordinatus, perpetuo est irreg.

Limitationes.

« nonem. — 2°. Si ordinem nequit exercere « sine horrore, offensione aut scandalo « aliorum: ut si careat auribus, naso; si « notabiliter sit gibbosus, leprosus, para- « lyticus; si membra habeat superflua cum « magna deformitate. In dubio vero an « deformitas sit sufficiens, episcopi est « judicare, saltem in clericis. Nam in re- « gularibus, id spectare ad eorum prae- « latum (contra Barbosa, etc.) docent Sua- « rez^{b)} et alii quinque^{c)}, cum Diana¹⁾; « licet concedant episcopum posse rejicere « arbitrium praelati: hunc autem si gau- « deat auctoritate quasi episcopali, posse « in illa irregularitate dispensare, nisi de- « formitas sit tanta, ut scandalum gene- « ret. Diana²⁾, ex Rodriguez et aliis qua- « tuor. — Vide Bonacina, Laymann, Mar- « cus Leo³⁾.

« Unde resolves:

« 1°. Non videtur irregularis: 1°. Qui « habet sex digitos, vel aliquos conjunctos, « si non sit magna deformitas, et Ordinem « exercere possit. — 2°. Qui habet in oculo « maculam, visum non auferentem, nec « notabiliter deformantem. — 3°. Qui caret « ungula pollicis, si possit hostiam elevare « et frangere. — 4°. Qui per vim aut infir- « mitatem factus est eunuchus.

« Irregularis est: 1°. Hermaphroditus; « quia est monstruosus. — 2°. Gigas, Py- « gmaeus, Aethiops; non tamen inter suos, « sed alienos, ubi disparitas lubrius est. »
404. — Opus est singula latius discu-
tere. — Ex duplici capite incurritur irre-
gularitas ex vitio corporis: vel quia im-

Barbosa, alleg. 42, num. 61 et seqq. — 1 Part. 4, tr. 2, resol. 73. — 2 Loc. cit. — Hieron. Rodrig., Resol. Quaest. regul., resol. 52, n. 16. — Bonac., disp. 7, qu. 2, punct. 2. — Laym., lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7. — 3 Praxis, part. 3, fol. 370, v. Multipliciter. — 4 Suppl., qu. 39, artic. 6. — 5 Disp. 51, sect. 2, n. 15. — 6 Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, n. 2. — 7 Lib. 7, n. 500. — 8 De Irregul., part. 2, cap. 3,

pedit congruum exercitium Ordinis; vel quia affert notabilem indecentiam aut horrorem. Ita communiter doctores cum D. Thoma⁴⁾. — Hinc:

1°. *Ob impedimentum exercitii*, irregu-
laris est:

1°. *Caecus*, qui omnino visu caret, ex
can. ult. dist. 55.

Sed notandum 1°. Quod si quis jam sit sacerdos, et constet non posse errare, poterit a Pontifice obtinere dispensationem (vide dicta *Lib. VI, n. 390, v. Secunda*).

Notandum 2°. Si alicui deest visus oculi dextri, non est irregularis, ut communiter omnes; secus, si sinistri, ut communissime docent Busenbaum cum aliis (supra), et Suarez⁵⁾, Laymann⁶⁾, Roncaglia⁷⁾, Croix⁷⁾, Contin. Tournely⁸⁾; et Salmant.⁹⁾ cum Navarro, Filliuccio, etc. — Excipitur, nisi oculus dexter esset aptus ad canonem legendum sine magna deformitate: cui facillime occurri potest per accommodationem missalis, illud in medium afferendo; ut dicunt Laymann¹⁰⁾, Tamburinius¹¹⁾, Diana¹²⁾; et Croix¹³⁾ cum Navarro, Molina¹⁴⁾, Sà¹⁵⁾, Avila, Dicastillo, etc. Idque vocat Suarez¹⁴⁾ practice probabile, etiam ut quis possit ad sacerdotium promoveri.

Notandum 3°. Si quis non sit omnino caecus, sed ita caecutiens, ut non possit legere in missali, hic etiam est irregularis ad ordines suscipiendos. (Utrum autem ad eos exercendos? Vide *Lib. VI, n. 390*).

concl. 3, num. 5. — 9 Tr. 10, cap. 9, num. 68. — Navar., Man., cap. 27, num. 199, v. Quarto. — Fill., tr. 19, cap. 6, num. 168. — 10 Loc. cit., num. 2. — 11 Lib. 10, tract. 4, cap. 8, § 1, num. 2. — 12 Part. 5, tr. 6, resol. 22. — 13 Loc. cit. — Navar., loc. cit. — Avila, part. 7, disp. 3, dub. 1. — Dicast., de Sacr. Ordinis, tract. 7, num. 173. — 14 Loc. cit., n. 15, i. f.

videt; et in *comment.*, lit. x, addit solum: « Si oculo sinistro debilis est, sed videt librum et lineas, non est irregularis, quamvis characteres non legat... quamvis Navarrus putet deforme esse, si sine magna conversione ad librum legere non valet ».

b) Suarez, *disp. 51, sect. 2, n. 16*, plane hoc insinuat dicens iudicium istud pertinere ad praelatum qui vel ordines confert, « vel saltem dimissorias litteras concedere potest ad ordines recipiendos ».

c) Quin etiam sex alii reperiuntur apud Diana.

404. — a) Roncaglia, *cap. ult., qu. 6, resp. 2*, negat irregularem esse, « si careat solo visu etiam in oculo sinistro, quem dicitur oculum canonis, dummodo possit absque indecentia canonem legere ».

b) Molina, *tr. 3, disp. 70, n. 6*; Sà, *v. Irregularitas ex corp. defectu, n. 3*, exceptionem non afferunt; eam tamen innuit Sà dicens irregularem esse eum qui caret visu

Est irregularis:

1. Caecus.

Quid, si jam sacerdos.

Si deest visus oculi dextri,

aut sinistri.

Si non est omnino caecus.

Si indiget perspicillis.

Si est strabus.

2. Surdus.

Nisi surditas superveniat post ordinationem.

Notandum 4°. Non est irregularis, qui est debilis visu, ita ut indigeat perspicillis^{c)}; vel qui ex obliquo intuetur (vulgo vocatus *guercio*). Ita communiter Holzmann¹⁾, Contin. Tournely^{d)}, Mazzotta²⁾; et Tamburinius³⁾ cum Sayro^{e)} Filliuccio^{e)}, Menochio^{f)} et aliis.

405. — 2°. *Surdus*, qui ex utraque aure penitus non audit; ut communissime Bonacina⁴⁾, Contin. Tournely⁵⁾, Roncaglia⁶⁾, Croix⁷⁾, Elbel⁸⁾, Mazzotta⁹⁾; et Tamburinius^{a)}, cum Suarez^{a)} et Turriano^{a)}; et Palaus¹⁰⁾ cum Laymann^{a)} et Sayro, ex *canone 77* Apostolorum, ubi id definitum habetur. Quia talis sacerdos, cum non possit audire vocem ministri, nequit sine indecentia celebrare. — Hanc indecentiam negat Henriquez, Praepositus et Gobat, apud Croix¹¹⁾; quia, ut ajunt, satis est ut sacerdos percipiat ex aliis signis, ministrum respondisse. Sed communissime, ut diximus, doctores his contradicunt. — Concedunt vero Bonacina¹²⁾, Tamburinius¹³⁾, Concina¹⁴⁾; Palaus¹⁵⁾ cum Navarro et Laymann; ac Salmant.¹⁶⁾ cum Coninck^{b)}

1 De Poen. eccl., num. 364. — 2 Tr. 8, disp. 5, qu. 2, cap. 5, n. 2, v. Caecus. — 3 Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 1, n. 3. — 4 Qu. 2, punct. 2, n. 7. — 5 De Irregul., part. 2, cap. 3, concl. 3, n. 4. — 6 Cap. ult., qu. 6, resp. 2. — 7 Lib. 7, n. 502. — 8 Confer. 7, n. 218. — 9 Loc. cit., v. Surdus. — 10 Tr. 29, disp. 6, punct. 11, n. 3. — Laym., lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, n. 1. — Sayr., lib. 6, cap. 8, num. 17. — Henricq., lib. 14, cap. 8, n. 3. — Praepos., dub. 14, n. 113. — Gobat, de Sacr. Ordinis, tract. 8, num. 682. — 11 Loc. cit.,

oculi sinistri, « sic ut turpiter seu deformiter cogatur ad librum verti ».

c) De iis qui coguntur uti perspicillis non loquuntur Holzmann, Sayrus et Filliuccio.

d) Contin. Tournely, *de Irregul., part. 2, cap. 3, concl. 3*, v. Propter nimiam, *num. 2*, de perspicillis concordat; sed irregulares censendos esse ait « strabones, seu qui oculos distortos habent ».

e) Sayrus, *lib. 6, cap. 8, num. 12*, negat strabones esse irregulares, nisi sit nimia deformitas; « de qua deformitate (subdit) iudex erit episcopus an sit notabilis, ita ut promotionem impediatur ». Et ita etiam Filliuccio, *tr. 19, cap. 6, n. 168*.

f) Menochius, *de Arbitr. jud., lib. 2, cas. 226, n. 8*, non de praesenti casu, sed de alio de quo ibidem tractat Tamburinius.

405. — a) Tamburinius, *loc. cit.*; Suarez, *disp. 51, sect. 1, num. 13*; Turriano, *lib. 9, disp. 72, dub. 4, v. Tertio dicendum*, dicunt irregularem esse surdum ad ordines suscipiendos.

et Pellizzario^{c)}, quod si surditas superveniat sacerdotio suscepto, non interdicitur sacerdoti celebratio; facilius enim toleratur defectus superveniens in promotio, quam in promovendo (prout de caecutiente dictum est *Lib. VI, n. 390*). Communiter autem docent doctores contra Comitolum^{d)} apud Croix¹⁷⁾, *surdastrium*, sive difficulter audientem, minime esse irregularem.

Ita Contin. Tournely¹⁸⁾, Holzmann¹⁹⁾, Tamburinius²⁰⁾; et Croix²¹⁾ cum Suarez, Bonacina^{e)}, Sayro, Reginaldo, Filliuccio, Diana, Graffio^{f)}, etc.

406. — 3°. *Mutus*, qui non possit loqui, aut verba integra proferre, ita ut nullam possit vocem pronuntiare, quin aliquid omittat (ut Contin. Tournely²²⁾, Holzmann^{a)}, Viva²³⁾); vel nisi cum magna difficultate, ut addunt Salmant.²⁴⁾ — Et idem dicit Holzmann²⁵⁾ de eo qui loquelam penitus praecipitem habet.

Blaesi vero sive balbutientes, aut carentes dentibus, non sunt irregulares, etiamsi cum aliqua difficultate verba pro-

n. 502. — 12 Loc. cit., n. 7. — 13 Loc. cit., n. 6. — 14 Diss. 2, cap. 7, n. 5. — 15 Loc. cit. — Navar., lib. 1, consil. 6, n. 2, de corpore vitiatum. — Laym., loc. cit., n. 1. — 16 Tr. 10, cap. 9, n. 67. — 17 Loc. cit., n. 502. — 18 Loc. cit., concl. 3, n. 4. — 19 Loc. cit., n. 364. — 20 Loc. cit., n. 7. — 21 Loc. cit., n. 502. — Suar., disp. 51, sect. 2, n. 13. — Sayr., loc. cit., n. 17. — Reginald., lib. 30, t. 2, n. 50. — Fill., tr. 19, n. 169. — Diana, part. 2, tr. 17, resol. 20. — 22 Loc. cit., concl. 3, num. 3. — 23 Qu. 9, art. 4, n. 15. — 24 Loc. cit. — 25 Loc. cit., n. 363.

b) Coninck, *disp. 18, dub. 13, n. 106*, de surdo non loquitur neque hic citatur a Salmant.

c) Pellizzarius, *tr. 7, cap. 5, n. 59*, id habet ex Castropalao, quem non reprobatur.

d) Comitolum, non satis accurate citatur a Croix; nam, *Respons., lib. 6, qu. 55, n. 2 et 3*, distinctionem adhibet, et surdastrium irregularem esse ait « si eius insigne sit vitium, sacrorum ordinum muneribus valde incommodans »; secus vero, « si leve sit vitium cum incommodo parvo conjunctum ».

e) Bonacina, *loc. cit., num. 7*, loquitur de eo qui una tantum aure surdus sit, quem Lacroix vocat surdastrium, sicut et grave audientem.

f) Graffius citatur a Croix et Diana, sed *loc. cit.*, id est, *Decis. aur., part. 1, lib. 4, cap. 27, n. 51*, Graffius de surdastro non tractat.

406. — a) Holzmann, *de Poen. eccl., n. 363*, irregulares esse ait « habentes linguam valde ligatam ».

Surdaster non est irregularis.

3. Mutus.

Quid, de blaesis.

ferant (ut ait Croix¹⁾: nisi afferant causam raris aut contemptus. — Navarrus²; et Tamburinius³ cum Coninck^{b)}, Sayro^{c)}, Filiuccio^{d)}, Praeposito^{b)}, etc.

4. Claudus.

407. — 4°. Claudus, qui sine baculo nequit ire ad altare; ut habetur in can. *Nullus episcopus 57, de consecr. dist. 1*. Hoc tamen intelligitur, ut explicat Glossa, id est: *Qui sine baculo non potest sustentari in altari*; et idem dicunt Bonacina⁴ et Palaus^{a)}. — Caeterum, claudus qui non indiget baculo, minime est irregularis; ut dicitur in can. *Si quis 10, dist. 55*. Sicut nec etiam qui habet *crura distorta*, ut Contin. Tournely⁵, Salmant.⁶; et Croix^{b)} cum Palao^{b)}, Laymann^{b)} et Henriquez^{b)}: quia talis defectus veste talari facile tegi potest. Secus, si in hoc magna adesset deformitas.

Si quis vero est instructus *pede ligneo*, quia habet pedem mutilum vel aridum, hic est irregularis. Ita Laymann⁷, Navarrus^{c)}, Contin. Tournely⁸, Tamburinius⁹; Bonacina¹⁰ cum Molina, Sayro, Ugolino, Filiuccio, Reginaldo, etc.; eo quod celebrare cum pede ligneo magnam habet indecentiam. — Dicit tamen Tamburinius¹¹ cum Silvestro^{d)}, Rosella^{d)}, Majolo^{d)}

¹ Lib. 6, part. 2, n. 2222. — ² Man., cap. 27, n. 200, v. *Sexto*. — ³ Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 1, n. 10. — ⁴ Qu. 2, punct. 2, n. 15. — ⁵ De Irregul., part. 2, cap. 3, concl. 3, n. 8. — ⁶ Tr. 10, cap. 9, n. 68. — ⁷ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, n. 4. — ⁸ Loc. cit., n. 9. — ⁹ Loc. cit., num. 17. — ¹⁰ Loc. cit. — *Molina*, tr. 3, disp. 70, n. 9. — *Sayr.*, lib. 6, cap. 8, n. 22. — *Ugolino*, de Irreg., cap. 47, n. 16. — *Fili.*, tr. 19, n. 178. — *Regin.*, lib. 30, tr. 2, num. 54. — ¹¹ Cap. ult. de corp. vitiatu, cum Glossa ad v. *Deformitatem*. — ¹² De Censur., tr. 4, cap. 2, sect. 2, qu. 3. — ¹³ Loc. cit.,

b) Coninck, *disp. 18, n. 106*, et Praepositus, *qu. 5, de Irreg., dub. 14, num. 113* (tr. de Irreg. ex defectu corp.), irregularem esse aiunt eum qui ex defectu corporis nequit sine periculo aut scandalo aliorum exercere munera ordinis.

c) Sayrus, *lib. 6, cap. 8, n. 16 et 21*; Filiuccio, *tr. 19, n. 170*, hanc restrictionem non habent.

407. — a) Palaus, *tr. 29, disp. 6, num. 3*, irregularem esse dicit claudum, « si absque baculo vel pede ligneo non se valet movere; alias non ».

b) Croix, *lib. 7, n. 504*; Palaus, *loc. cit.*; Laymann, *loc. cit.*, cap. 7, n. 4; Henriquez, *lib. 14, cap. 8, n. 1*, casum praesentem omittunt.

c) Navarrus, *Man., cap. 27, n. 199*, in meis saltem editionibus, de hoc silet.

et Giliano^{d)}, quod si talis defectus sit modestus, et aliquo modo indecentia reparari valet, permitti posset celebratio. Et in dubio standum iudicio episcopi.

408. — 5°. Qui caret manu, aut digitis omnibus, aut pollice; ut habetur in *cap. ult. de corpore vitiatu*. Idem dicunt cum Busenbaum (ut supra n. 403) Renzi¹², Tamburinius¹³, Filiuccio¹⁴; Bonacina¹⁵ cum Suarez, Molina, Sayro, Avila, Reginaldo et aliis, de eo qui caret indice, vel parte pollicis aut indicis; vel qui habet eos ita debiles, ut nequeat hostiam elevare aut frangere^{a)}. — Secus, si quis careat ungue pollicis vel indicis; ut dicitur in dicto *cap. ult.* Si quis autem jam fuerit ordinatus, et habet pollicem impeditum, in casu necessitatis probabiliter posset Eucharistiam ministrare posterioribus digitis; ut diximus *Lib. VI, n. 244, v. Et quamvis*.

Si quis caret tribus posterioribus digitis, etiam est irregularis. Anacletus¹⁶; et Contin. Tournely¹⁷ cum Sayro et Ugolino. — Si vero caret uno tantum digito minori^{b)}, non est irregularis; ut Holzmann¹⁸; et Contin. Tournely¹⁹ cum Cajetano, Navarro et Pontas. Et idem sentit

num. 12. — ¹⁴ Tract. 19, cap. 6, num. 172. — ¹⁵ Loc. cit., num. 16. — *Suar.*, disp. 51, sect. 2, num. 12. — *Molina*, loc. cit., n. 3. — *Sayr.*, loc. cit., n. 18 et 19. — *Avila*, part. 7, disp. 3, dub. 1. — *Regin.*, loc. cit., num. 53. — ¹⁶ Tr. 13, dist. 3, num. 28. — ¹⁷ De Irregul., part. 2, cap. 3, concl. 3, num. 2. — *Sayr.*, lib. 6, cap. 8, num. 19. — *Ugolino*, de Irregul., cap. 47, num. 13. — ¹⁸ De Poen. eccles., n. 364. — ¹⁹ De Irreg., part. 2, concl. 3, n. 2. — *Cajet.*, in 2° 2°, qu. 65, art. 1. — *Navar.*, Man., cap. 27, n. 206. — *Pontas*, v. *Irregularitas*, cas. 81.

d) Silvester, v. *Corpore vitiatu, num. 5*; Rosella, v. *Viciatus corpore, n. 2*; Majolus, *lib. 1, cap. 18, n. 3*, non recte citantur a Tamburinio; solum enim dicunt episcopum posse cum religioso dispensare, ut cum pede ligneo celebrare possit. Giliano autem (nam Tamburinius allegat « *Giliano* v. *Claudus* »), nihil certe habet de hac re; deest enim v. *Claudus* in *Compendio juris municipalis civitatis Perusiae* (edit. 1635), unicum opus quod Giliano tribuatur a Fontana, *Biblioth. legal.*

408. — a) Auctores citati non habent omnia et singula hic relata; Tamburinius et Renzi praeterea loquuntur de eo qui « pollice et indice caret ».

b) Scilicet non necessario ad celebrationem.

5. Carens manu, aut digitis omnibus, aut pollice.

6. Laborans febre continua.

Limitatio.

Paralyticus.

Nimium tussiens.

Contin. Tournely cum alio auctore, si caret duobus. — Nec pariter est irregularis qui habet sex digitos. Holzmann¹, Contin. Tournely², Filiuccio³; et Bonacina⁴ cum Ugolino, Henriquez, Sayro, Reginaldo, etc.: modo sextus digitus usum aliorum non impediatur. Sextus autem ille digitus bene potest abscindi sine periculo irregularitatis, si possit fieri sine periculo vitae. Bonacina⁵ cum eisdem.

Notat autem Contin. Tournely⁶, quod si quis careat indice, poterit obtinere dispensationem.

409. — 6°. Laborans febre continua (non autem quartana, aut levi), aut qui patitur gravem dolorem capitis. Bonacina⁷. — Hoc tamen intelligendum de eo qui non possit celebrare ob talem morbum sine proximo periculo deficiendi vel notabiliter errandi; ut innuit idem Bonacina⁸. Nam optimam in hoc tradit regulam^{a)} Laymann⁹ cum Soto, Toletu, Avila et aliis, quemcumque morbum non inducere irregularitatem, nisi vel exercitium Ordinis impediatur, vel notabile scandalum sive indecentiam afferat.

Item irregularis est, qui laborat *paralytici*; ut (cum Busenbaum, n. 403) Palaus¹⁰ et Concina^{b)}. Qui bene ait, id intelligi tantum de eo qui manus ita tremulas habet, ut sit periculum effundendi calicem. — Item, qui tantam patitur *tussim*, ut sit periculum in suscipienda Euchari-

Cont. Tourn., De Irreg., part. 2, cap. 3, concl. 3, n. 1. — ² De Poen. eccles., n. 364. — ³ Loc. cit., v. *Propter nimiam deformitatem*. — ⁴ Tr. 19, cap. 6, n. 165. — ⁵ Qu. 2, punct. 2, n. 11. — *Ugolino*, cap. 50, n. 5. — *Henriq.*, lib. 14, cap. 8, num. 3. — *Sayr.*, lib. 6, cap. 8, n. 1 et 2. — *Regin.*, lib. 30, tr. 2, n. 46. — ⁶ Loc. cit., n. 11. — ⁷ Loc. cit., concl. 3, n. 2. — ⁸ Loc. cit., n. 17 et 18. — ⁹ Loc. cit., n. 18. — ¹⁰ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, num. 6. — *Soto*, in 4, dist. 25, qu. 1, art. 3, concl. 2. — *Tolet.*, lib. 1, cap. 63, n. 2. — *Avila*, part. 7, disp. 3, dub. 1. — ¹¹ Tr. 29, disp. 6, punct. 11, n. 3. —

409. — a) Laymann hanc regulam non habet in edit. Venet. 1630, bene vero in edit. Patav. 1733.

b) Concina, *diss. 2, cap. 7, n. 5*, non loquitur de paralytici, sed tantum irregularem dicit presbyterum ita manibus tremulis laborantem, ut sit effusionis calicis periculum.

c) Ugolino, *cap. 55, § 3, n. 3*, de tussi non loquitur, sed de alio casu de quo simul ibidem tractat Bonacina.

410. — a) Cap. penult. de corpore vitiatu, licet de manu truncata loquatur, certe ap-

stia. Bonacina¹¹ cum Ugolino^{c)}, Majolo, etc. communiter.

Item *abstemius*, qui vinum nequit sumere nisi cum periculo emovendi. Contin. Tournely¹² et Concina¹³. — Hic enim esset irregularis de jure divino: nec enim Papa dispensare potest, ut Sacrum celebretur in una sola specie; ut diximus *Lib. VI, n. 195*.

410. — II°. Incurritur irregularitas ex defectu corporis, *quando corporis vitium magnam affert deformitatem, sive horrorem*; ut habetur ex cap. *Presbyterum, de cler. aegrot.* et aliis de corp. vitiatu. Hinc, ratione deformitatis, sunt irregulares:

1°. II quibus deest aliquod membrum, nempe qui carent *naso*^{a)}; vel habent nimis deformem, nempe valde distortum, aut valde dimissum, aut promissum; ut Tamburinius¹⁴, Bonacina¹⁵ et Viva¹⁶. — Item, si alicui est erutus *oculus*, sive dexter, sive sinister, ut in can. *Ult., dist. 55*. Probabiliter vero dicitur Silvius apud Croix¹⁷; Contin. Tournely¹⁸ cum Pontas; Roncaglia¹⁹ cum Tamburino et aliis, hunc non esse irregularem, si deformitas illa reparari possit per oculum vitreum.

Sic pariter etiam est irregularis, qui caret *auriculis*: nisi talis defectus capillis aut aliter tegatur; ut dicitur cum Busenbaum (n. 403), Salmant.²⁰, Tamburinius^{b)}, Renzi^{b)}, Diana²¹; Palaus²² cum

¹¹ Loc. cit., num. 21. — *Majol.*, lib. 2, cap. 20, n. 1. — ¹² Loc. cit., concl. 3, v. *Propter impotentiam*. — ¹³ Diss. 2, cap. 7, n. 5. — ¹⁴ Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 1, num. 19. — ¹⁵ Qu. 2, punct. 2, n. 1 et 5. — ¹⁶ Qu. 9, art. 4, num. 15. — *Silv.*, Opusc. 6, Resolut. var., v. *Irregularitas IV*. — ¹⁷ Lib. 7, n. 500. — ¹⁸ Loc. cit., concl. 3, v. *Propter nimiam*, n. 4. — *Pontas*, v. *Irregularitas*, cas. 12. — ¹⁹ Cap. ult., qu. 6, resp. 2. — *Tamb.*, lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 1, n. 2. — ²⁰ Tr. 10, cap. 9, n. 68. — ²¹ Part. 4, tr. 2, resol. 73. — ²² Tr. 29, disp. 6, punct. 11, n. 3.

plicari potest ei qui naso caret, cum arceatur a sacris ordinibus « pro tam enormi defectu ».

b) Tamburinius, *loc. cit.*, n. 8, negat esse irregularem eum qui auriculis caret, quia, ut ait, membri carentia, quando est sine culpa, tunc solum irregularitatem inducit, quando deformitatem vel debilitatem affert. Et Renzi, de Censur., *tr. 4, cap. 2, sect. 2, qu. 2, v. f.*, adhaeret sententiae Tamburini addens: « Hoc autem [scilicet quod afferat deformitatem], non est in carente utraque aure, quia crinibus defectus tegi potest ».

Abstemius.

Ob deformitatem irregularis est.

Ille cui deest membrum.

Laymann et Bonacina; ac Contin. Tournely cum Coninck, Avila et Pontas^{c)}.

Leprosus.

411. - 2°. *Leprosi*, ut habetur in cap. *Tua nos, de cler. aegrot.*, ubi interdicitur leproso celebrare, *pro scandalato et abominatione populi*; unde si abesset scandalum (ut in loco privato), bene hic posset celebrare. Ita Palaus^{a)}, Salmant.^{a)}, et Bonacina¹ cum Molina, Ugolino et Majolo. — Sic pariter sunt irregulares, qui habent *labia* corrosa, vel abscissa ad instar leporis^{b)}. Tamburinius², Contin. Tournely et Viva³. — Idem dicunt Contin. Tournely⁴ et Holzmann⁵ de eo qui laborat *morbo gallico*, qui foris apparet; aut qui habet *faciem* ex alio morbo valde maculatam; ut Laymann⁶.

Monstruosus.

412. - 3°. *Monstruosi* nempe, qui gibbam habeant valde enormem; nimirum (ut docent Anacletus⁷, Renzi⁸; et Bonacina⁹ cum Avila, Molina, Ugolino, Reginaldo et aliis) si gibbositas sit conjuncta cum nimia deformitate vel debilitate, prout si quis nequeat recto capite stare. — Item *pygmaei* sive nani, nempe ita breves statura, ut ad risum moveant, praesertim si habeant caput valde ingens^{a)}; ut Tamburinius¹⁰, Contin. Tournely¹¹; et Renzi¹² cum Sayro, Majolo, Henriquez, et aliis. Vel (ut ait Laymann¹³) illi qui

ita statura parvi sunt, ut brachia extendere non possint, quatenus necesse est ad altaris ministerium. — Item *aethiopes*, qui apud nos risum afferrent; ut Contin. Tournely¹⁴ et Ugolino¹⁵. Quamvis hoc negent Majolus et Gavantus apud Tamburinium¹⁶. — Color autem subfuscus, sive rubeus, non nocet altari; ut idem Ugolinus, Filiucci¹⁷; et Tamburinius¹⁸ cum Majolo.

Aethiops.

Item *hermaphroditii*, etiamsi in eis praevaleat sexus virilis; ut Suarez¹⁹, Laymann²⁰, Navarrus,²¹ Bonacina²². — Dicunt tamen Toletus²³; et Escobar²⁴ cum Fornario^{b)} (contra Concina^{c)}, quod hic defectus tunc parit irregularitatem, quando est notus: non vero, quando est occultus.

Hermaphroditus.

413. - Super his notandum 1°. Quod si aliquis ex praefatis defectibus corporis superveniat *ordinibus jam susceptis*, sacerdos non impeditur ab actibus illius ordinis, quos potest exercere sine incongruitate et indecentia; ita ut sacerdos caecus aut claudus bene possit excipere confessiones, canere evangelium, etc. — Ex cap. 2, de cler. aegrot., ubi: *Ipsium autem fungi caeteris sacerdotalibus officiis minime prohibemus*.

Quid, si defectus superveniat ordinibus.

Notandum 2°. Quod si vero talis defectus *ante ordines* adveniet, absolute in-

Quid, si antecesserit.

Laym., lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, n. 1. - Bonac., qu. 2, punct. 2, n. 8. - Cont. Tourn., de Irreg., part. 2, cap. 3, concl. 3, v. *Propter nimiam*, n. 4. - Coninck, disp. 18, dub. 13, n. 108. - Avila, part. 7, disp. 3, dub. 1, v. *Sequitur* 2. - 1° Loc. cit., n. 20. - Molina, tr. 3, disp. 70, n. 11. - Ugolino, cap. 55, § 1, n. 3. - Majol., lib. 2, cap. 18. - 2° Lib. 10, tr. 4, cap. 8, n. 11. - Cont. Tourn., loc. cit., n. 1. - 3° Qu. 9, art. 4, n. 15. - 4° Loc. cit., v. *Quoad ad morbos*. - 5° De Poen. eccl., n. 368. - 6° Loc. cit. - 7° Tr. 13, dist. 3, n. 32. - 8° De Censur., tr. 4, cap. 2, sect. 2, qu. 4. - 9° Loc. cit., n. 9. - Avila, part. 7, disp. 3, dub. 1, i. f. - Molina, loc. cit., n. 8. - Ugolino, cap. 50, num. 6. - Reginald., lib. 30, tr. 2, num. 52. —

10 Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 1, n. 21. — 11 De Irregul., part. 2, cap. 3, concl. 3, n. 7. — 12 Loc. cit., qu. 5. - Sayr., lib. 6, cap. 8, n. 3. - Majol., lib. 1, cap. 13, num. 9. - Henric., lib. 14, cap. 8, n. 3. — 13 Index, v. *Irregularitas ex corp. vitio*. — 14 Loc. cit., n. 8. — 15 Cap. 50, n. 4. — Majol., lib. 1, cap. 21, num. 2. - Gavant., Man. episc., v. *Irregularitas*, n. 18. — 16 Loc. cit., num. 24. — Ugolino, loc. cit., n. 4, i. f. — 17 Tr. 19, cap. 6, n. 171. — 18 Loc. cit., n. 22. - Majol., loc. cit., n. 2. — 19 Disp. 51, sect. 2, num. 1 et 2. — 20 Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, num. 1, v. f. — 21 Man., cap. 27, n. 203, v. *Decimo quinto*. — 22 Loc. cit., n. 13. — 23 Lib. 1, cap. 63, n. 6. — 24 Lib. 53, n. 209 et 212.

c) Pontas a Contin. Tourn. in confirmationem adducit, in quantum in simili, loc. cit., cas. 12, docet eum qui plane oculo caret sed vitium hoc celato ope oculi incausti, naturam perfecte mentientis, irregularem non esse.

411. - a) Palaus, tr. 21, punct. 13, n. 1; Salmant., tr. 4, de Euch., cap. 7, num. 56, utique negant prohiberi leprosum, vi hujus canonis, ne celebret in privato. Attamen Palaus, tr. 29, disp. 6, punct. 11, n. 3, et Salmant., tr. 10, cap. 9, n. 73, dicunt irregularem esse eum qui lepra laboret ex qua notabiliter deformis fiat.

b) Scilicet enormiter et turpiter, uti dicit Tamburinius; seu penitus, ut Viva.

412. - a) Et hoc ultimum de capite valde ingenti solus Tamburinius addit.

b) Fornarius, de Ordine, cap. 3, n. 1, i. f., ab Escobar citatur pro parte qua negatur irregularitatem esse ubi defectus non est notus. Et Fornarius, loc. cit., scribit: « Toletus tenet non esse irregularem, addit tamen quod si res est notoria, non esset ordinandus propter scandalum ».

c) Concina scilicet, diss. 2, cap. 7, n. 5, dicit hermaphroditos etiam occultos esse irregulares.

ducit irregularitatem, non solum ad illum ordinem, cujus exercitium impedit, sed ad omnes alios; ut communiter docent Navarrus¹, Bonacina², Escobar³, Palaus⁴; Salmant⁵ cum Cornejo, Pellizzario^{a)}; ac Cabassutius⁶ cum Angelo^{a)}, Ugolino et Avila (contra Paludanum^{b)} et alios). — Ratio, quia, cum omnes ordines sacerdotum respiciant, exclusus a sacerdotio, censetur etiam ab omnibus ordinibus repulsus.

Solutus Papa dispensat pro caeco.

414. - In hac autem irregularitate proveniente ex defectu, solus Papa potest dispensare; v. gr. ut *caecus* ordinetur. Feruntque Filiucci^{a)}, Henriquez^{a)} et Majolus^{a)} apud Tamburinium⁷ quemdam Papam dispensasse cum caeco, ut adhibito adjutore perito celebraret. — Caeterum S. Congregatio (ut refert Pater Zaccaria⁸) censuit, bene posse dispensari cum caeco, etiam ex utroque oculo, qui jam sit sacerdos, ut celebret cum assistentia alterius sacerdotis. Secus vero, si laicus: pro quo dicit non esse consulendum Pontificem pro dispensatione ad primam tonsuram, nec etiam ad recipiendum beneficium simplex.

Censet pariter Tamburinius, posse Papam dispensare ad sacerdotium cum eo qui caret *manibus*, ut possit saltem excipere confessiones, conciones habere, etc. —

1 Man., cap. 27, n. 200, v. *Septimo*. — 2 Qu. 2, punct. 2, n. 28. — 3 Lib. 53, n. 216. — 4 Tr. 29, disp. 6, punct. 11, n. 4. — 5 Tr. 10, cap. 9, n. 72. - Cornejo, disp. 12, qu. 2, v. *Sed contra*. — 6 Lib. 5, cap. 19, n. 15. - Ugolino, cap. 52, § 1, n. 3 et 4. - Avila, part. 7, disp. 3, dub. 1, v. *Secunda limitatio*. — Fill., tr. 19, cap. 6, n. 167. - Henric., lib. 14, cap. 8, n. 2, lit. m. — 7 Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 3, n. 2. — 8 Adnot. ad Croix, lib. 7, num. 500. Cfr. Thesaur. Resol. S. C. C., in *Florentina*, die 2 et 28 Augusti 1727 et *Pamplonen. dispensationis*, die 28 Martii 1733. — Tambur.,

413. - a) Pellizzarius non habet istud, tr. 7, cap. 5, n. 51, quidquid dicant Salmant., sicut neque Angelus, v. Corpore vitiatum, n. 4, quidquid dicat Cabassutius.

b) Paludanus, quamvis a Cabassutio et a multis aliis citeatur, nil simile habet, in 4, dist. 25, qu. 3, art. 3, n. 17.

414. - a) Majolus, lib. 1, cap. 20, num. 2, (edit. Rom. 1619) asserit Papam dispensasse cum quodam caeco, ut promoveretur ad sacerdotium et episcopatum. Filiucci vero et Henriquez, locis cit., loquuntur de caeco facto post promotionem.

b) Miranda, Man., tom. 2, qu. 8, art. 3, concl. 1, citatur a Diana pro alio asserto.

Sed verius hoc negat Avila⁹; quia potestas supra corpus mysticum fundatur in potestate supra corpus reale Christi: unde qui ineptus est ad primam, incapax est secundae.

Verius non potest dispensare pro carente manibus.

Praelati autem regulares bene etiam possunt dispensare in hujusmodi irregularitate^{c)}. Non autem *episcopi* (ut diximus n. 400): qui tantum *in dubio*, an defectus corporis notabiliter impediatur exercitium ordinis, vel an magnam afferat indecentiam, possunt declarare sive judicare; ut communiter docent Suarez¹⁰ cum Navarro et Silvestro; Laymann¹¹; Diana¹² cum Miranda^{b)} et aliis, ex cap. 2, de corp. vitiat.

Regulares dispensant in quibusdam irregul. ex defectu corporis.

An autem *praelati regulares possint de hoc judicare, respectu ad suos subditos?*

Negant Barbosa¹³; et Diana^{d)} cum Rodriguez, Henriquez^{e)} et Campanile. — Sed valde probabiliter affirmant Busenbaum (ut supra n. 403), Suarez^{f)}, Layman¹⁴; Salmant.¹⁵ cum Avila et Pellizzario; et probabile putat Diana¹⁶ cum Peyrino^{g)}, Miranda^{h)} et Avila^{h)}. Ratio, quia praelati regulares respectu ad suos habent jurisdictionem episcopalem, ad quam tale iudicium magis pertinet quam ad characterem. Recte vero ait Suarez, posse episcopum ordinantem, admittere vel rejicere talem ordinandum.

et possunt judicare de dubio irregularitatis.

loc. cit., n. 2. — 9 Part. 7, disp. 3, dub. 3, v. *Ex hac*. — 10 Disp. 51, sect. 2, n. 16. - Navar., Man., cap. 27, n. 200, v. *Sexto*. - Silvest., v. *Corpore vitiatum*, qu. 1. — 11 Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, num. 6. — 12 Part. 4, tr. 2, resol. 73: cfr. part. 3, tr. 6, re. sol. 61. — 13 Alleg. 42, n. 61. - Rodrig. Hieron., Quaest. regul., resol. 52, num. 17. - Campan., Divers. juris, rubr. 11, cap. 17, num. 204. — 14 Loc. cit., n. 6. — 15 Tr. 10, cap. 9, n. 68. - Avila, loc. cit., dub. 2. - Pellizz., tr. 7, cap. 5, n. 64. — 16 Part. 4, tr. 2, resol. 73. — Suar., disp. 51, sect. 2, num. 16, i. f.

c) Vide *Append. de Privileg., n. 105, 3°*, ubi S. Doctor rem magis explicat.

d) Rectius: Rodriguez, etc., apud Diana, part. 4, tr. 2, resol. 73.

e) Henriquez, lib. 14, cap. 8, n. 1, id revera negat, sed, n. 2, lit. a, sibi ipse contradicit; loquens enim de strabonibus, ait: « Dijudicat episcopus an deformitas sit notabilis;... et de regularibus, proprius praelatus ».

f) Suarez, loc. cit., n. 16, virtualiter hoc dicit; cfr. notam b, ad n. 403.

g) Peyrinus, tom. 2, qu. 2, cap. 4, n. 24; Miranda, loc. cit., hanc sententiam simpliciter amplectuntur; Avila autem, loc. cit., dub. 2, ut probabiliorem.

415. — Quae autem dicta sunt, spectant ad eos qui laborant aliquo corporis defectu, sine propria culpa. — Si vero defectus advenerit *ex eorum culpa* (puta, si quis membrum vel ejus partem sibi amputaret ex prava intentione), ipsi fiunt irregulares, etiamsi defectus non impediat exercitium ordinis, nec deformitatem afferat; quia irregularitas haec imposita est in poenam saevitiae in semetipsum. Unde in can. *Qui partem 6, dist. 55* (ut diximus *n. 365*, in fine), declaratur irregularis, *qui partem cujuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit*.

Ad hanc tamen irregularitatem incurrendam, requiritur *culpa gravis*; ut bene ait Tamburinius¹. Alias, tanta poena non haberet debitam cum culpa proportionem. — Alii praeterea requirunt, ut tale crimen sit *notorium*; ut Suarez², Bonacina³ et alii apud Tamburinium². Sed verius hoc negat Palaus⁴; Salmant.⁴ cum Garcia; et Tamburinius⁵ cum Sayro et Molina; quia talis irregularitas non innititur notorietati culpae, sed crimini saevitiae, quam quis in seipsum exercet.

Recte tamen ait Tamburinius⁶, quod episcopus ex cap. *Liceat 6, Trid. sess. 24*, poterit cum illo dispensare, si crimen sit occultum, adhuc si defectus membri sit patens. Nam concilium universe concedit episcopis facultatem dispensandi in omnibus irregularitatibus, ex delicto occulto provenientibus.

416. — Quid dicendum de *eunucho*?

Resp. Qui est eunuchus propter abscissionem virilium aut testiculorum, factam a medicis causa morbi, vel ante

usum rationis^{a)}, vel propter injuriam alterius, hic non est irregularis; ut communiter cum Busenbaum (*n. 403, ad 1*) dicunt Salmant.⁷ et Tamburinius⁸. Idque patet ex can. *Si quis a medicis 7, et can. 8 et 9, dist. 55*. Ridiculus autem (ait Navarrus⁹) est error illorum, qui putant opus esse ut testiculos desiccatos secum gestet is qui vult ordinari aut celebrare^{b)}.

E converso, qui ex ira, aut zelo indiscreto servandae castitatis abscidit sibi virilia aut testiculos, certe fit irregularis; ut habetur in can. *Si quis 4, dist. 55*, ubi dicitur: *Si quis abscidit semetipsum, id est, si amputavit sibi virilia, non fiat clericus*. Et in can. *Hi qui 5, ead. dist.*, ubi: *Hi qui se, carnali vitio repugnare nescientes, abscidunt, ad clerum pervenire non possunt*. Item in can. *Si quis 7, ibid.*, dicitur, *nullum debere promovere de his qui hanc rem affectant, audentque semetipsos abscindere*. — Et idem communiter docent doctores de eo qui, propter eadem motiva, permittit ab alio amputari; ut dicunt Tamburinius¹⁰ et Salmant.¹¹, utque infertur ex can. *Si quis 9, dist. 55 c)*.

417. — Quid vero, *si quis causam dederit tali abscissioni, sed absque suo consensu*: prout cum aliquis, accedendo ad conjugatam, dat causam ut a marito virilia sibi abscendantur?

Suarez¹² et Bonacina¹³ censent, hunc esse irregularem. — Sed valde probabiliter negant Toletus¹⁴, Tamburinius¹⁵, Coninck¹⁶, Gibalinus¹⁷, Hurtadus¹⁸; et Palaus¹⁹ cum Garcia^{a)}, etc. Ratio, quia (ut saepe dictum est) irregularitas, ut incur-

Secus, si quis culpabiliter se eviravit.

Juxta aliquos, qui se eviravit ad vocem servandam non fit irregularis.

Attentans se occidere non fit irregularis.

Nisi hoc faciat publice.

Illegitimi sunt irregulares.

Qui causam dederit sed absque consensu non est irregularis.

¹ Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 2, num. 3. — ² Loc. cit., num. 8. — ³ Tr. 29, disp. 6, punct. 12, num. 2. — ⁴ Tr. 10, cap. 9, n. 71. — Garcia, de Benef., part. 7, cap. 12, n. 5. — ⁵ Loc. cit., n. 8. — Sayr., lib. 6, cap. 7, n. 12. — Molina, tr. 3, disp. 70, n. 17. — ⁶ Loc. cit., n. 9. — ⁷ Tr. 10, cap. 9, num. 70. — ⁸ Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 2, num. 11. — ⁹ Man.,

cap. 27, num. 200. — ¹⁰ Loc. cit., num. 13. — ¹¹ Loc. cit., num. 69. — ¹² Disp. 51, sect. 2, num. 8. — ¹³ Qu. 2, punct. 2, num. 33. — ¹⁴ Lib. 1, cap. 63, num. 9. — ¹⁵ Loc. cit., n. 15. — ¹⁶ Disp. 18, dub. 13, num. 108. — ¹⁷ Cap. 3, qu. 2, num. 8. — ¹⁸ Diff. 14, n. 52. — ¹⁹ Tr. 29, disp. 6, punct. 12, num. 3.

415. — a) Suarez, *loc. cit.*, n. 8, non loquitur de notorietate.

b) Bonacina contra, tenet sententiam quam ipse S. Alphonsus probat; ait enim, *qu. 2, punct. 2, n. 35*, multos requirere notorietatem abscissionis: « Verum (subdit) notorietatem requiri gratis videtur dici ».

416. — a) De eviratione ante usum rationis facta nec canones allegandi neque auctores,

praeter Tamburinium, loquuntur. In reliquis vero concordant.

b) De sola celebratione loquitur Navarrus, et dicit esse « errorem vulgi ».

c) Can. *Si quis pro, 9, dist. 55*, tractat de iis qui sibi ipsi hoc fecerunt.

417. — a) Garcia, *loc. cit.*, cap. 12, num. 7 et seqq., ita profecto docet, « nisi forte (n. 12) temere accessit ad uxorem alterius, et sine

ratur, debet esse expressa in jure: nulli autem habetur, quod ille qui abscissioni causam dedit, et sine suo consensu abscissus est, fiat irregularis. Verba enim illa textus (in can. 7, ut supra) *hanc rem affectant*, idem significant (ut cuique patet) ac appetere sive exquirere; qui autem adulterium vult, etiamsi abscissionem praeviderit, eam non appetit nec exquirat.

418. — Praeterea dicit Palaus^{a)}, et probabile putant Tamburinius¹; et Pellizzarius apud Salmant.² (qui huic sententiae videntur adhaerere), contra Suarez^{b)}, Molina^{b)} et Sayrum^{b)} apud Diana^{b)}, quod si quis amputet sibi testiculos, vel amputari sibi faciat, ob vocem conservandam, non fit irregularis; cum id non faciat ex indignatione, aut zelo indiscreto castitatis, ut requiritur ad hanc irregularitatem incurrendam in *d. c. Qui partem 6 c)*, et can. *Si quis 9, dist. 55*. Tanto magis, quod textus praefati tantum loquuntur de amputante sibi virilia, non autem testiculos.

419. — Item recte ait Tamburinius³, quod si quis attentet se occidere ut mutilare, non est irregularis. Illud enim *affectant* (in dicto can. *Si quis 7*) intelligitur de consensu, effectu secuto attentionis; ut patet ex contextu. — Dicit tamen idem Tamburinius⁴ cum Cornejo, quod si quis attentaret publice se occidere, contraheret irregularitatem ob infamiam.

420. — « TERTIA. EX DEFECTU NATALIUM. — Ex quo, irregulares sunt omnes *illegitimi*, eo quod ratione originis reputentur viles ».

¹ Lib. 10, tr. 4, cap. 8, § 2, num. 16. — *Pelliz.*, tr. 7, cap. 5, n. 64. — ² Tr. 10, cap. 9, num. 70. — ³ Loc. cit., n. 18 et 19. — ⁴ Loc. cit., n. 20. — *Cornejo*, qu. 6, disp. 1, dub. 1, qu. 4, ad 1, cum disp. 8, dub. un., qu. 2, post v. *Dico 4*. — ⁵ Qu. 2, punct. 3, n. 2. — ⁶ Tr. 29, disp. 6, punct. 9, num. 2. — ⁷ Loc. cit., num. 43. — *Avila*, part. 7, disp. 3, dub. 6, concl. 1. — *Sayr.*, lib. 6, cap. 10, n. 36. — *Pelliz.*, tr. 7, cap. 5, n. 71. — *Cornejo*, disp. 15, dub. 1. —

Ita ex cap. 1 et fin., de filiis presbyt. Et hoc, etiamsi sint occultati; ut communiter docent Bonacina⁵, Palaus⁶; et Salmant.⁷ cum Avila, Sayro, Pellizzario et Cornejo.

421. — « Tales autem communi jure legitimitur ».

« I^o. Per subsequens matrimonium inter eorum parentes: modo hi, tempore conceptionis, potuerint valide contrahere ». — Unde si adulter, mortua conjugate, ducat mulierem, ex qua filium habuit, iste manebit illegitimus, ex cap. *Tanta, qui filii sint legit.*

422. — Valde autem probabiliter dicunt Sanchez⁸, Pontius⁹, Anacletus¹⁰, Bonacina¹¹; et Salmant.¹² cum Sayro, Pellizzario^{a)}, Diana et Cornejo (contra Suarez¹³, Contin. Tournely¹⁴), sufficere ad legitimandam prolem, et eam reddendam immunem a defectu natalium, quod matrimonium fieri poterat tempore natiuitatis; ut colligitur ex dicto cap. *Tanta, qui filii sint legit.*, ubi dicitur, quod proles est illegitima, *si... vir, vivente uxore sua, aliam cognoverit et ex ea prolem susceperit*. — Susceptio enim prolis fit verius, non per conceptionem, sed per natiuitatem. Saltem ibi Pontifex certe loquitur de filio jam nato, dum ait, *illum ab haereditate repellendum*: ergo, cum oppositum saltem sit dubium dubietate juris, non censetur in eo casu imposita irregularitas, quae (ut saepe repetitum est) non incurritur, nisi in jure sit expressa. — Et novissime Benedictus XIV hanc sententiam amplissima dissertatione, in forma epistolae (in Bullar. suo) responsivae

Legitimatur per subsequens matrimonium parentum.

Probabiliter sufficit quod matrimonium fieri potuisset tempore natiuitatis.

⁸ De Matr., lib. 8, disp. 7, num. 19. — ⁹ De Matr., lib. 11, cap. 3, n. 2. — ¹⁰ Tr. 13, dist. 3, num. 34. — ¹¹ Loc. cit., n. 6. — ¹² Tr. 10, cap. 9, n. 47. — *Sayr.*, loc. cit., n. 29. — *Diana*, part. 4, tr. 2, resol. 59, v. *Nota 2*. — *Cornejo*, disp. 15, dub. 2, v. *Sed quid si tempore*. — ¹³ Disp. 50, sect. 1, num. 3. — ¹⁴ De Irregul., part. 2, cap. 1, concl. 2, v. *Nota 2*. — *Bened. XIV*, epist. *Reddite nobis*, de die 5 Decembr. 1744.

sufficienti cautela moraliter exponens se tali periculo ».

418. — a) Palaus, *loc. cit.*, n. 4, dicit: « Non videtur improbabile ».

b) Diana, *part. 10, tr. 13, resol. 11*, auctores istos adducit pro principio generali, scilicet irregulares fieri eos qui mutilant membra alteri vel sibi aut majorem partem membri *voluntarie aut culpabiliter*. Et ita revera

docent Suarez, *disp. 44, sect. 2, n. 7 et 8 et disp. 51, sect. 2, n. 6*; Molina, *tr. 3, disp. 69, n. 2*; Sayrus, *lib. 6, cap. 15, n. 3*.

c) Can. *Qui partem*, loquitur de eo qui ex indignatione sibi terrum iniecit, partem digiti sibi abscidens.

422. — a) Pellizzarius, *loc. cit.*, n. 76, opinionem istam ex aliis refert, quos utique non reprobatur.

ad archiepiscopum S. Dominici in Insula Hispaniola illustravit; et sic de hoc casu, § 3, suum sensum aperuit: *In qua controversia satis ... ardua, cum inveniantur textus textibus contrarii, cumque doctores doctoribus ... adversentur; si a nobis iudicium ... interponendum foret, non aliter id a Nobis fieret, quam secundum sententiam in tribunalibus et curia illius regionis receptam, in qua esset pronuntiandum.* In § 4 procedit ad aliud Dubium quod ita resolvit: *Sed ... cum certum sit matrimonium inter illius parentes rite contractum, incertum vero tempus, quo filius idem conceptus et in lucem editus fuit; si nostrum de eo iudicium exquiretur, filium hunc legitimum censeremus, cum iudex, in dubio, debeat in bonum et commoda prolis propensus esse.*

His positus, sic ego pro prima sententia argumentor. Igitur, si in dubio iudex in bonum prolis iudicare debet, ubi talis casus nulla tribunalium sententia decisa reperitur: cum simus in dubio, ob textuum et doctorum discrepantiam, potius proles iudicanda est legitima, quam illegitima; siquidem etiam in hoc casu certum est, eam in matrimonii constantia editam fuisse, et incertum, an debeat attendi tempus conceptionis, an vero ortus.

423. — Praeterea hic notandum 1°. cum Salmant.¹, quod si filius naturalis ante parentum matrimonium esset ordinibus sacris initiatus; illo secuto, licite potest in eis ministrare et ad alios ascendere sine dispensatione. Quia, licet peccaverit ordines suscipiendo, tamen nullam noxam ob hoc crimen contraxit irregularitatis: antiqua autem irregularitas jam ablata est per subsequens matrimonium.

Notandum 2°. Quod talis legitimatio fit per subsequens matrimonium, etiam non consummatum, puta, si in articulo mortis contrahitur. — Quia ex dicto cap. *Tanta*

virtus legitimandi tribuitur cuicumque valido matrimonio.

424. — Notandum 3°. Quod filii nati ex matrimonio irritato ob aliquod impedimentum occultum, tamen putato valido, saltem ex uno sponsorum, censentur legitimi^{a)}.

Ita communiter Suarez², Bonacina³, Concina⁴; et Contin. Tournely⁵ cum Pontas. Et patet ex cap. *Cum inter 2, qui filii sint legit.*, ubi: *Cum parentes eorum publice, et sine contradictione Ecclesiae, inter se contraxissent noscantur..., sancimus, ut filii eorum... habeantur legitimi.* Et idem confirmatur in cap. *Ex tenore, eod. tit.*

Secus vero, si ambo parentes tempore matrimonii fuerint in mala fide; ut habetur in cap. *Cum inhabitio 3, § Si quis, de cland. despons.* Ibi: *Pari modo proles illegitima censeatur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum, praeter omne interdictum etiam in conspectu Ecclesiae contrahere praesumpserint.* Et sic pariter docet Suarez⁶, illegitimos esse filios natos^{b)} ante matrimonium invalide contractum, licet ambo parentes putaverint validum; quia pro his nullus habetur textus, eos ut legitimos approbans.

425. — Notandum 4°. Quod filii nati ex matrimonio clandestino (id est, sine denuntiationibus ac sine licentia episcopi inuito, etsi coram paroco et testibus), reputantur illegitimi, etiamsi parentes in bona fide propter ignorantiam contraxerint; ex eodem § *Si quis*, ut supra, in dict. cap. 3, ubi dicitur: *Si quis vero huiusmodi clandestina vel interdicta (scilicet absque proclamationibus, ut prius in textu explicatur) conjugia inire praesumpserit in gradu prohibito, etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta prorsus illegitima censeatur.* Id tamen limitat Suarez^{a)} pro foro conscientiae, si parentes adhibuerint debitam diligentiam.

Quid, de filiis natis ex matrimonio nullo, putato valido.

Legitimantur filii per professionem religionis.

Per dispensationem Pontificis.

Episcopus quandoque dispensat.

Filii nati ex matrimonio clandestino sunt illegitimi.

Sed merito Bossius¹ hanc limitationem non admittit, quia legitimatio filiorum ex matrimonio nullo est beneficium indultum a lege: sed lex denegat illud filiis parentum, qui contra interdictum Ecclesiae contraxerunt; ut dicitur in praefato textu, et confirmatur in cap. *Cum inter* (mox supra relato) verbis illis: *publice, et sine contradictione Ecclesiae.*

426. — Legitimantur filii « II°. Per professionem religiosam. Quamvis ad dignitates etiam in religione, v. gr. abbatiam, prioratum, etc., promoveri non possint sine dispensatione. — Vide supra, Dubio III ».

Ita ex bulla Gregorii XIV, apud Salmant.^{a)} — Quamvis aliunde praelati regulares, ex aliis privilegiis, bene possunt dispensare in irregularitate cum suis subditis illegitimis^{b)}, ut probant Salmant.² (Vide etiam dicta n. 355).

427. — « III°. Per dispensationem pontificiam ».

Papa non solum potest illegitimis dispensationem concedere, sed etiam ipsam legitimatorem, quae irregularitatem auferit quoad omnes effectus. — Ita communiter Sanchez^{a)}, Palaus³; et Salmant.⁴ cum Azor^{b)}, Sayro^{b)} et Cornejo^{b)}.

428. — Episcopus vero potest cum illegitimo dispensare, tantum ad ordines minores et ad beneficium simplex; ex cap. 1 et 2, de filiis presbyt., in 6°. Ac etiam ad canonicatus in collegiatis, vel ad portio-

¹ De Matr. contr., cap. 8, n. 52. — ² Tr. 10, cap. 9, n. 56 et seqq. — ³ Tr. 29, disp. 6, punct. 9, n. 5 et 6. — ⁴ Loc. cit., n. 50. — ⁵ V. *Dispensatio irregularit.*, cas. 29. — ⁶ De Irreg., part. 2, cap. 1, v. f., num. 5. — *Gibert.*, Usages de l'Eglise gallic. concernant les censures et l'irreg., de l'Irreg. en partic., tit. 3, § 7, règle 7; cfr. Instit. ecclési., part. 1, tit. 65, § 5, v. *Le titre 17 du même livre.* — *Oldrad.*,

prolem censi legitimam in foro conscientiae, si parentes debitam diligentiam adhibuerint.

426. — a) Sixtus V, ut aiunt Salmant, cap. 9, num. 55, illegitimos reddiderat inhabiles ad professionem religiosam et ita sustulerat privilegium quo per professionem illegitimi habiles reddebantur ad ordines. Gregorius vero XIV, sua bulla *Circumspecta*, de die 15 Martii 1591 (in Bullar. Mainardi) Sixtinas constitutiones revocavit et reduxit ad limites juris communis, reddiditque illegitimos ad professionem religiosam habiles. Hinc auctores colligunt per professionem tolli irregularitatem ex

nes non integras in cathedralibus; vel ad alia beneficia, quibus non est annexus ordo sacer. Non vero ad beneficium curatum; ut habetur in cap. *Is qui, de filiis presbyt., in 6°.* Hoc certum est apud omnes.

429. — Sed dubitatur 1°. *An episcopus possit dispensare, ad recipiendum canonicatum in cathedralibus?*

Affirmant Pontas⁵; et Contin. Tournely⁶ cum Giberto, Oldrado, etc. — Quia (ut ajunt) omnis canonicatus per se est beneficium simplex. Et licet Tridentinum⁷ pro canonicatibus in cathedralibus requirat ordinem sacrum, tamen non requirit hic et nunc; cum clericus possit canonicatum recipere in minoribus, et deinde obtinere dispensationem irregularitatis infra annum, quem concedit Concilium ad sacrum ordinem suscipiendum.

Probabilius vero negant Palaus⁸, Lesius⁹, Barbosa¹⁰, Concina¹¹; et Salmant.¹² cum Cornejo, Henriquez, Avila^{a)} et Philiberto. — Ratio quia, esto canonicatus sit per se beneficium simplex, attamen ex praescripto Concilii est annexus ordini sacro: unde per se statim sacrum ordinem requirit. Quod autem infra annum possit provivus illum suscipere, est beneficium, a Tridentino indultum; sed hoc naturam rei minime immutat.

430. — Dubitatur 2°. *An episcopus possit dispensare in hac irregularitate cum illegitimo occulto?*

Affirmat Diana^{a)}; et Avila, Barbosa,

Consil. 215, n. 6. — ⁷ Sess. 24, de reform., cap. 12. — ⁸ Tr. 29, disp. 6, punct. 9, n. 8. — ⁹ Lib. 2, cap. 34, n. 86. — ¹⁰ Alleg. 45, n. 31. — ¹¹ De Censur., diss. 2, cap. 7, n. 7. — ¹² Tr. 10, cap. 9, n. 51. — *Cornejo*, disp. 15, dub. 2, qu. 1. — *Henriq.*, lib. 14, cap. 8, num. 10, i. f. — *Philib. Marchin.*, tr. 1, part. 10, cap. 1, diff. 2. — *Avila*, part. 7, disp. 3, dub. 7. — *Barbos.*, de Jure eccl., lib. 1, cap. 11, n. 156.

defectu natalium; privilegium enim istud conceditur cap. 1 et fin., de filiis presbyterorum.

^{b)} Etiam ad praelaturas ordinis.

427. — a) Sanchez, de Matr., lib. 8, disp. 1, n. 27 et 28, rem potius supponit quam exprimat.

^{b)} Azor, part. 2, lib. 6, cap. 3, qu. 5 et seqq.; Sayrus, lib. 6, cap. 11, n. 21; Cornejo, disp. 15, dub. 2, qu. 1, pro alio asserto citantur a Salmant.

429. — a) Avila, part. 7, disp. 3, dub. 6, v. Tertio, refert sententiam Henriquezii.

430. — a) Diana, part. 2, tr. 15, resol. 21, recitative tantum profert opinionem istam.

Alii dicunt eum dispensare posse pro canonicatu in cathedralibus.

Probabilius alii negant.

Quid, si matrimonium fiat post ordinationem filii.

Quid, si matrimonium non consummatur.

¹ Tr. 10, cap. 9, n. 49. — ² Disp. 50, sect. 1, n. 6. — ³ Qu. 2, punct. 3, n. 3. — ⁴ De Censur., diss. 2, cap. 7.

n. 6. — ⁵ De Irregul., part. 2, cap. 1, concl. 2, n. 2. — *Pontas*, v. *Illegitimus*, cas. 2. — ⁶ Loc. cit., n. 11.

424. — a) Et matrimonium sit contractum coram facie Ecclesiae.

^{b)} Suarez dicit: prolem « genitam »; et ipse requirit ut parentes sint habiles tempore con-

ceptionis, uti S. Alphonsus notavit superius, n. 422.

425. — a) Scilicet: Suarez, disp. 50, sect. 1, num. 10, ait nonobstante ista omissione,

Juxta alios, episcopus dispensat cum illegitimo occulto.

Pellizzarius^{b)}, Reginaldus^{c)}, Peyrinus, etc. apud Salmant.¹ (qui probabile vocant). — Quia, ut ajunt, Tridentinum concessit episcopis dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto (praeter homicidium) provenientibus; non distinguendo, an delictum fuerit proprium, aut alienum.

Alii verius negant.

Sed verius^{b)} negant Laymann², Suarez³, Bonacina⁴, Contin. Tournely⁵, Diana⁶ (se revocans); Palaus⁷ cum Hurtado; et Salmant.⁸ cum Coninck, Cornejo et Philiberto.

Ratio, quia haec irregularitas proprie non est ex delicto, sed ex defectu; et verius illud ex delicto intelligitur de delicto proprio, non alieno.

431. - Dubitatur 3°. An episcopus possit dispensare cum illegitimo occulto, quoad ministrandum in ordinibus majoribus susceptis?

Juxta alios, saltem dispensat post ordines majores susceptos.

Prima sententia, quam tenent Laymann⁹, Palaus¹⁰ et Diana^{a)}, affirmat absolute, si initiatus bona fide ordinem susceperit; quia is jam acquisivit jus ad ministrandum. Imo, etiamsi mala fide, adhuc probabile putant posse episcopum cum eo dispensare: argumento in cap. Nisi cum pridem, de renuntiati, ubi dicitur, posse dispensare cum eo qui culpabiliter suscepit ordinem cum irregularitate occulta.

Verius negatur.

Secunda verior sententia universe negat; eamque tenent Suarez¹¹, Filiuccius¹²;

Peyrin., tom. 2, qu. 2, cap. 5, n. 143. - ¹ Tr. 10, cap. 9, n. 52. - ² Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 5, n. 2. - ³ Disp. 50, sect. 5, n. 5. - ⁴ Qu. 2, punct. 3, n. 15. - ⁵ De Irreg., part. 2, cap. 1, v. f., n. 2. - ⁶ Part. 4, tr. 2, resol. 64. - ⁷ Tr. 29, disp. 6, punct. 9, n. 10. - ⁸ Gasp. Hurt., diff. 20, n. 65. - ⁹ Tr. 10, cap. 9, num. 53. - ¹⁰ Continck, disp. 18, dub. 14, num. 111. - ¹¹ Cornejo, disp. 15, dub. 2, qu. 1, v. Ex quo. - ¹² Philib. Marchin., tr. 1, part. 10, cap. 1, diff. 3. - ^{a)} Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 5, num. 2. - ^{b)} Tr. 29, disp. 6, punct. 9, num. 10. - ^{c)} Disp. 50, sect. 5, num. 4. - ^{d)} Tr. 19, cap. 5, n. 152. - ^{e)} Tract. 10, cap. 9, num. 54. - ^{f)} Cornejo, disp. 15,

et Salmant.¹³ cum Cornejo. Et probatur ex cap. 1, de filiis presbyt., in 6°, ubi absolute dicitur, quod episcopi nequeunt dispensare in irregularitate ex defectu natalium, nisi tantum ad ordines minores; unde, cum illegitimus sit incapax ad ordinem majorem exercendum, non potest ad eum jus ullum acquirere. Illud autem quod dicitur in textu citato, nempe quod etiam cum eo qui culpabiliter processerit, poterit dispensari, certum est; sed ibi non dicitur, ab episcopo: ergo intelligendum, ab habente potestatem, scilicet Pontifice.

432. - Dubitatur 4°. An filii expositi, quorum parentes ignorantur, censendi sint illegitimi et irregulares?

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Contin. Tournely¹⁴, Filiuccius^{a)}; et Bonacina¹⁵ cum Avila, Ugolino, Reginaldo, Rebello, Garcia, etc. — Quia pro his vehementes adsunt conjecturae esse illegitimos; cum legitimi non soleant exponi.

Secunda vero sententia probabilior negat. Et hanc tenent Palaus¹⁶, Pontius¹⁷; et Salmant.¹⁸ cum Coninck, Gibalino, Diana et Pellizzario; ac probabilem censet Suarez¹⁹. — Ratio, quia ad hanc irregularitatem incurrendam requiritur, ut quis sit certus de sua illegimitate; sed expositi sunt dubie illegitimi, cum multoties parentes etiam conjugati propter inopiam filios exponant. — Huic senten-

dub. 2, qu. 1, v. Sed quid si illegitimus. - ¹⁴ De Irregul., part. 2, cap. 1, qu. 3. - ¹⁵ Qu. 2, punct. 3, n. 10. - ¹⁶ Avila, part. 7, disp. 9, dub. 9. - ¹⁷ Ugolin., cap. 44, § 7. - ¹⁸ Reginald., lib. 30, tract. 2, num. 77. - ¹⁹ Rebello., part. 2, lib. 1, qu. 2, num. 15. - ²⁰ Garcia, de Benef., part. 7, cap. 8, num. 2 et seqq. - ²¹ Loc. cit., punct. 9, n. 3. - ²² De Matr., lib. 11, cap. 9, num. 4 et 6. - ²³ Loc. cit., num. 44. - ²⁴ Continck, disp. 18, dub. 12, n. 105. - ²⁵ Gibalino., cap. 3, qu. 1, n. 5. - ²⁶ Diana, part. 2, tr. 15, resol. 22; part. 4, tr. 2, resol. 58. - ²⁷ Pellizzario., tract. 7, cap. 5, num. 70. - ²⁸ Disp. 50, sect. 4, num. 4.

ordinibus bona fide susceptis ministrare possit, is qui ob crimen occultum matris conjugatae habebatur legitimus.

431. - a) Diana, part. 4, tr. 2, resol. 64, v. f. recitat sententiam Laymann: « Nota etiam hic quod Laymann ... docet ».

432. - a) Filiuccius, loc. cit., num. 141, utramque sententiam probabilem existimat; at securiorem videri eam quae dicit censendos esse irregulares quoad ordines suscipiendos; quam sententiam (scilicet irregula-

Alii dicunt filios expositos esse irregulares.

Alii probabilius negant.

Principes legitimat in saecularibus.

tiae magnum pondus tribuit declaratio Gregorii XIV, expedita anno 1591 (quam auctores praefati referunt), ubi Pontifex declaravit in gratiam confraternitatis pro expositis, eos non reputari illegitimos, nisi tales probentur. — Gibalino apud Contin. Tournely¹, licet sit pro hac sententia, dicit tamen, hanc declarationem parum probare, quia fuit facta in gratiam confraternitatis. Sed mihi videtur nimis probare: nam illa potius fuit edita in gratiam expositorum, quam confraternitatis. Saltem dicendum, quod hujusmodi irregularitas in exposito non est sufficienter expressa in jure.

433. - « Principes vero saeculares non possunt legitimize, nisi tantum in ordine ad officia saecularia et haereditates.

« Porro, cum dubium est an quis sit legitimus, non censi irregularem (contra Vasquez et alios quinque) vult Diana² ex Avila: eo quod quilibet praesumat legitimus, donec contrarium probetur; neque teneri hac in re credere ipsimet matri, etiam in fine vitae, nisi rationibus convincat, vel pater etiam asserat. Diana³, ex communi ». — [Vide dicta Lib. III, n. 654].

434. - « QUARTA est ex defectu AETATIS: de quo vide in sacramento Ordinis ». — [Vide dicta Lib. VI, n. 783, ad 11° et n. 799].

435. - « QUINTA. EX DEFECTU SACRAMENTI, sive significationis matrimonii, ratione bigamiae; eo quod bigamus non perfecte repraesentet unionem Christi cum Ecclesia, quippe qui carnem suam divisit in plures uxores. Non sufficiunt autem ad hanc bigamiam sponsalia cum pluribus, etiam secuta copula; nec fornicatio, vel adulterium, vel matrimonium raturum cum pluribus: sed matrimonium verum, vel praesumptum, cum duabus, et consummatum ». [Ut habetur ex cap. Debitum 5, et cap. 6, de bigamia.]. — « Dixi: vel praesumptum, quia, licet quandoque secundum matrimonium sit nullum, juris tamen fictione et

Gibalino., cap. 3, qu. 1, n. 5. - ¹ De Irregul., part. 2, cap. 1, qu. 3, ad 4. - ² Vasq., in 1ma 2^{ae}, disp. 66, cap. 8,

res esse quoad ordines suscipiendos) tenent Bonacina et auctores ab eo citati.

« interpretatione praesumitur bigamia, licet improprie dicta.

« Unde sequitur, irregulares fieri sequentibus casibus:

« 1°. Qui vivente, vel mortua prima uxore cognita, secundam cognoscit; etsi matrimonium sit invalidum.

« 2°. Qui viduam non virginem ducit, et cognoscit.

« 3°. Qui ducit uxorem prius ab alio corruptam, etiam per fornicationem, et cognoscit. — Non tamen, si ipse eam ante corruptit; quia tunc non est divisio carnis in plures.

« 4°. Qui propriam uxorem cognoscit, postquam ab alio per adulterium cognita fuit; quia ipsam jam divisit carnem in plures. — Nec refert, etsi per vim vitata fuerit, vel vir corruptam aut viduam esse ignoraverit; quia haec irregularitas non oritur ex culpa, sed ex defectu significationis sacramenti.

« 5°. Qui, post solemne votum castitatis, de facto matrimonium contrahit et consummat, etiam cum virgine. Quia interpretatione juris censetur duo matrimonia contraxisse; unum spirituale cum Christo, alterum carnale cum muliere. — Nec refert, quod invalide contrahat; quia, quantum est in ipso, effectus a parte rei ponitur ».

436. - Quinta igitur irregularitas oritur ex defectu sacramenti, nempe ex bigamia; ut patet ex toto titulo de Bigamis. Idque illatum est ex illo Apostoli (I ad Tim. III, 2): « Oportet... episcopum... esse unius uxoris virum ». — Dicitur: ex defectu sacramenti; quia is qui duas duxit uxores, non potest apte significare unionem Christi cum Ecclesia, unica ejus sponsa.

BIGAMIA autem triplex est: vera, interpretativa et similitudinaria. — Et:

1°. Vera est, quando quis cum duabus successive verum contraxit matrimonium; ut ex can. Praecipimus 10, dist. 34, et cap. Debitum, de bigamis^{a)}. Debet tamen

n. 48. - ² Part. 4, tr. 2, resol. 59. - ³ Avila, disp. 3, dub. 10. - ⁴ Loc. cit.

436. - a) Canones isti id videntur significare quatenus distinguunt bigamum ab eo

Quaenam sit bigamia vera.

utrumque matrimonium esse consummatum (et consummatum juxta dicta de *Matrim.*, n. 1075, utque probat Sanchez¹ cum aliis, ex cap. *Debitum*, ubi expresse petitur ad bigamiam, conjugium commixtione corporum consummatum). Quia alias conjux non dicitur cum pluribus carnem suam dividere, nisi per copulam consummatam, cum de duabus una fiat caro. — Ita communiter Sanchez², Bonacina³, Palaus⁴, Salmant.⁵ et alii passim.

437. — II°. Bigamia interpretativa contrahitur ab eo, qui juris interpretatione, sive fictione quadam, censetur duas habuisse uxores, quamvis revera non habuerit. — Haec bigamia quadrupliciter contingit; ut docet D. Thomas^{a)}.

Primus modus: quando quis ducit viduam jam cognitam, etiamsi ducat invalide; ut patet ex cap. *A nobis ult.*, de *bigam.* Dicitur: *cognitam*. Nam secus esset si primus vir eam non cognoverit; ex cap. *Debitum*, eod. tit.

438. — *Secundus modus*: quando quis ducit mulierem corruptam ab alio. Ita communiter cum D. Thoma⁶, Sanchez⁷, Palao⁸, Salmant.⁹ et alii. Et patet ex *can. fin.*, *dist. 51*, ubi declarantur irregulares *corruptarum mariti*. Et ex *can. Curandum*, *dist. 34*, ubi Hilarius Papa dixit: *Ne ad sacros ordines... quisquam, qui uxorem non virginem duxit, aspiret*. — Secus, si quis duceret mulierem a se prius corruptam; ut communiter D. Tho-

mas¹⁰; et Salmant.¹¹ cum Sanchez, Palao, Tolet, etc.

439. — Sed hic dubitatur 1°. *An fiat irregularis qui ducit corruptam, credens bona fide virginem?*

Negant Sã^{a)}, Ledesma et alii apud Sanchez¹². Quia haec irregularitas contrahitur ex proprio facto: ergo ad eam requiritur actio advertenter et voluntarie exercita. — Affirmant tamen communiter et verius D. Thomas¹³, Sanchez¹⁴, Suarez¹⁵, Laymann¹⁶, Contin. Tournely¹⁷, Concina¹⁸, Barbosa¹⁹; Palaus²⁰ cum Navarro^{b)}, Abbate, Avila et Garcia; ac Salmant.²¹ cum Soto, Sayro, Henriquez^{b)} et Cornejo. Ratio, quia irregularitas haec non est ex delicto, sed ex defectu significationis; unde bona fides non impedit quod caro viri dividatur cum corrupta, licet virgo credatur.

440. — Dubitatur 2°. *An sit irregularis, qui cum corrupta invalide contrahit, ob aliquod impedimentum dirimens?*

Prima sententia, quam sequimur, affirmat; et hanc tenent Suarez²² cum Richardo et communi (ut asserit); item Contin. Tournely²³; et Covarruvias ac Cornejo apud Salmant.²⁴ — Et probant ex cap. *A nobis ult.*, de *bigam.*, ubi dicitur irregularis quidam diaconus^{a)} qui viduam duxit, etiamsi nullum fuerit conjugium cum corrupta inutum.

Secunda vero sententia negat. Et hanc tenent Sanchez²⁵, Palaus²⁶, Navarrus²⁷; et

Verius, etiamsi credit esse virginem.

S. Doctor illos refellit.

Juxta S. Doctorem, qui cum corrupta invalide contrahit est irregularis.

Alii hoc negant.

¹ De Matr., lib. 7, disp. 83, num. 6. — ² De Matr., lib. 7, disp. 83, num. 4. — ³ Qu. 2, punct. 5, num. 2. — ⁴ Tract. 29, disp. 6, punct. 8, num. 2. — ⁵ Tract. 10, cap. 9, n. 25. — ⁶ Suppl., qu. 66, art. 3. — ⁷ Lib. 7, disp. 84, n. 7. — ⁸ Loc. cit., n. 4. — ⁹ Loc. cit., num. 29. — ¹⁰ Loc. cit., ad 2. — ¹¹ Loc. cit., num. 32. — *Sanct.*, loc. cit., disp. 84, n. 14. — *Palaus*, loc. cit., num. 4. — *Tolet.*, lib. 1, cap. 66, n. 5. — *Petr. Ledesma*, de Matr., qu. 66, art. 3. — ¹² Loc. cit., n. 15. — ¹³ Loc. cit., ad 3. — ¹⁴ Loc. cit., n. 15. — ¹⁵ Loc. cit., disp. 49, sect. 3, num. 15. — ¹⁶ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 6, num. 3. — ¹⁷ De Irregul., part. 2, cap. 7, v. *Interpretativa est*. — ¹⁸ Diss. 2, cap. 7, n. 11. — ¹⁹ Al-

leg. 49, n. 9. — ²⁰ Loc. cit., n. 6. — *Abbas*, in cap. 2 de bigam., n. 8. — *Avila*, part. 7, disp. 8, dub. 1, v. *Tertio modo*. — *Garcia*, de Benef., part. 7, cap. 6, n. 16 et seqq. — ²¹ Tr. 10, cap. 9, n. 30. — *Sotus*, in 4, dist. 27, qu. 3, art. 1, concl. 4. — *Sayro*, lib. 6, cap. 4, n. 11. — *Cornejo*, disp. 10, dub. 2, qu. 3. — ²² Disp. 49, sect. 3, num. 3. — *Richard. a Mediavilla*, in 4, dist. 27, art. 4, qu. 3. — ²³ De Irregul., part. 2, cap. 7, qu. 3. — *Covar.*, in clem. *Si furiosus*, part. 1, § 2, num. 2, i. f. — *Cornejo*, disp. 10, dub. 2, qu. 3. — ²⁴ Tr. 10, cap. 9, num. 31. — ²⁵ De Matr., lib. 7, disp. 84, n. 11. — ²⁶ Tr. 9, disp. 6, punct. 8, n. 4. — ²⁷ Man., cap. 27, n. 195.

qui virginem non est sortitus uxorem vel viduam duxit.

437. — *a)* S. Thomas, *Suppl.*, qu. 66, art. 1, non interpretativam, sed in genere bigamiam quadrupliciter contingere ait.

439. — *a)* Sã, v. Irregular. ex bigamia, n. 3, obscure loquitur et de casu simili tantum: « Si quis virginem a se ductam, inquit, post adulterium a se notum cognoscat, etsi

quidam dicunt etiamsi ignorans adulteram esse illam cognoscat, bigamum esse ».

b) Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 195, dicit in simili esse bigamum, contrahentem « cum virgine, quam, post commissum adulterium ab ea, cognovit... quamvis per ignorantiam id contingeret ». Et pariter de hoc casu id dicit Henriquez, *lib. 12, cap. 6, n. 10*.

440. — *a)* Lege: subdiaconus.

Salmant.¹ cum Valentia, Coninck, Henriquez, Diana et Pellizzario; ibique testatur Farinacius^{b)}, ita a S. Congregatione decisa. — Ratio (ut ajunt), quia in praefato textu mentio fit de duobus conjugiiis contractis: uno spirituali, nempe sacrae ordinationis, qua diaconus desponsatur cum Ecclesia; altero carnali, licet invalido. Et ideo diaconus ille declaratur irregularis, non quia cum vidua contraxit, sed propter bigamiam similitudinariam (ut explicabitur n. 448). — Sed respondeatur, quod in texto citato non appellatur ille irregularis, quia duo matrimonia contraxit (revera enim non fuit maritus viduae, cum invalidum fuerit conjugium); sed quia *cum eo* (ait Pontifex) ... *tamquam cum marito viduae dispensare non licet, non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsequuto*. Ergo non consideravit Papa (in quantum ad rationem irregularitatis) conjugium spirituale in sacra ordinatione ab eo contractum; nam haec irregularitas inducitur, etiamsi quis constitutus in sacris virginem ducat (prout ostendimus dicto n. 448). Sed eum declaravit irregularem, *tamquam maritum viduae, propter affectum intentionis*; ergo non obstat quod matrimonium sit nullum.

441. — *Tertius modus* incurrendi irregularitatem ob bigamiam interpretativam,

Tr. 10, cap. 9, n. 31. — *Valent.*, tom. 4, disp. 7, qu. 19, punct. 3, v. *Similitudinaria* — *Coninck*, disp. 18, n. 101. — *Henric.*, lib. 12, cap. 6, num. 9. — *Diana*, part. 4, tr. 2, resol. 38. — *Pelliz.*, tr. 7, cap. 5, n. 87. — ² De Matr., lib. 7,

est, quando quis cognoscit uxorem, postquam illa adulterium commiserit; ex can. *Si cujus 11*, et can. *Si laici 12, dist. 34 a)*. Et ita communiter Sanchez², Suarez³, Palaus⁴, Salmant.⁵ et Barbosa⁶, et alii omnes. Ratio, quia vir cognoscens uxorem ab alio cognitam, censetur ac si corruptam duxisset.

442. — Sed dubitatur 1°. *An talis vir fiat irregularis, si adulterium fuerit occultum?*

Negant Herincx^{a)} et alii apud Elbel^{a)}; quia (ut ajunt) in dicto can. *Si cujus*, dicitur: *Si... (uxorem) adulterium commisisse... evidenter fuerit comprobatum*. — Affirmant vero Contin. Tournely⁷; Elbel⁸ cum communi (ut asserit); et Bonacina^{b)} cum Suarez^{b)}, Ugolino^{b)} et Filiuccio^{b)}. Idque tenent, etiamsi mulier fuerit vi oppressa. Ratio, quia haec irregularitas non oritur ex culpa, sed ex defectu significationis: et licet ista adultera non sit vere adultera, tamen vere carnem suam cum alio divisit, si seminationem habuit, ut requiritur.

Verum Elbel^{c)} primam sententiam probabilem vocat; quia verba supra relata: *si evidenter fuerit comprobatum adulterium*, satis videntur excludere adulterium occultum.

Sed hoc non obstante, prima sententia mihi magis arridet^{d)}.

disp. 84, n. 15. — ³ Disp. 49, sect. 3, n. 14. — ⁴ Tr. 9, disp. 6, punct. 8, num. 5. — ⁵ Tr. 10, cap. 9, num. 33. — ⁶ Alleg. 49, n. 8. — ⁷ De Irregul., part. 2, cap. 7, qu. 8. — ⁸ Confer. 7, num. 240.

b) Salmant. parum recte legerunt Farinacium, qui, *Prax. crimin.*, qu. 8, num. 8, i. f. citat non *Sac. Cong.*, sed « *Scac. d. c. 10, sub n. 20* », id est Sigismundum Scacciam, (opus de *Judiciis causarum, civilium, criminalium et haereticarum*), quem superius jam adduxerat Farinacius.

441. — *a)* Addita Glossa in can. *Si cujus*, ad v. *Admitti*.

442. — *a)* Herincx, *part. 2, tr. 3, disp. 6, n. 186*, ita scribit: « Nonnulli... requirunt quod adulterium sit notorium vel saltem in judicio probabile... Communis tamen sententia est in contrarium ». Et sic etiam citatur ab Elbel, *Confer. 7, n. 240*.

b) Bonacina, *qu. 2, punct. 5, n. 12*, rem innuit dicens irregularem esse, qui uxorem adulteram cognovit, « etiamsi debitum reddiderit de mandato judicis ». Atvero, si adulte-

rium sit occultum, iudex nequit mandatum istud dare. Et idem ac Bonacina docet Suarez, *disp. 49, sect. 3, n. 17*, et Ugolinus, *cap. 56, § 2, n. 8*. Ugolinus tamen non citatur pro casu praesenti a Bonacina, sicut nec Filiucci.

c) Elbel tenet sententiam istam esse probabilem, in quantum, *loc. cit.*, dicit fortassis inservire posse confessario vel poenitenti, si talis maritus, uxore adultera mortua, jam fuisset bona fide ad ordines sacros promotus.

d) Propositio ista non cohaeret cum praecedenti, et videtur esse legendum: « Sed hoc non obstante *secunda* sententia mihi magis arridet ». Et eo magis quod in *Hom. apost.*, *tr. 19, n. 137*, S. Doctor quaerens pariter: « An sit irregularis qui uxorem adulteram cognovit, quando adulterium est occultum? Negant... Sed nos affirmamus cum communi... ».

3. Quando quis cognoscit uxorem post ejus adulterium.

Si adulterium fuerit occultum?

Alii negant virum esse irregularem.

Alii affirmant.

Bigamia interpretativa contingit:

1. Quando quis ducit viduam cognitam.

2. Aut ducit mulierem ab alio corruptam.

443. - Dubitatur 2°. *An fiat irregularis, qui ignorans adulterium uxoris, illam cognoscit?*

Negant Glossa in *cap. 2 de bigam.*, v. *In bigamis*, ac Rebuffus^{a)}, Lopez, Sà^{b)}, Ledesma, etc. apud Sanchez¹. Quia (ut ajunt) cognoscens uxorem, quam ignorat ab alio cognitam, non cognoscit modo rationali; unde non dicitur cognoscere adulteram. — Sed communiter et verius affirmant Palaus², Bonacina^{c)}, Busenbaum (supra n. 435, ad 4); et Sanchez³ cum Navarro, Soto, Tolet, Bellamera, Paludano, Covarruvias et innumeris aliis. Ratio, quia (ut diximus) haec irregularitas ratione bigamiae non est ex delicto, sed ex sacramenti defectu, qui culpam non requirit.

444. - *Quartus modus* incurrendi irregularitatem ob bigamiam interpretativam, est, quando quis duo contrahit et consummat matrimonia, unum validum, alterum invalidum. — Pro hac irregularitate non habetur textus expressus. Sed communiter doctores eam deducunt ex cap. *Nuper, de bigamis*, ubi sermo fit de clerico qui ante sacrum ordinem matrimonium contraxit, deinde jam ordinatus aliud inivit. Ibi dicitur tamquam bigamus reputandus, non propter sacramenti defectum (cum secundum matrimonium irritum fuerit), sed ob intentionis

Greg. Lopez, part. 1, tit. 5, ley 35, gloss. 6. - *Petr. Ledesma*, de Matr., qu. 66, art. 3. - ¹ De Matr., lib. 7, disp. 84, n. 15. - ² Tr. 9, disp. 6, punct. 8, n. 6. - ³ Loc. cit., n. 15. - *Navar.*, Man., cap. 16, n. 27 et cap. 27, num. 195. - *Sotus*, in 4, dist. 27, art. 4, qu. 3, concl. 5. - *Tolet.*, lib. 1, cap. 66, n. 7. - *Bellam.*, in cap. *Super eo*, qu. 7, n. 12, de bigamis. - *Palud.*, in 4, dist. 27, qu. 4, art. 2, v. *Tertius modus*, (n. 11) et dist. 35, qu. 1, art. 4, concl. 1 (n. 27). - *Covarr.*, in clem. *Si furiosus*, part. 1, § 2, num. 3, v. *Quarto*. - ⁴ Suppl., qu. 66, art. 2. - ⁵ Lib. 1, cap. 67, num. 2. - ⁶ Tr. 10, cap. 9, num. 26. - *Cornejo*, disp. 10, dub. 2, qu. 1. - *Petr. Ledesma*, de Matr., qu. 66, art. 2, et art. 3, v. *Similitudinaria*. - ⁷ De Matr., lib. 7, disp. 84, n. 3. - *Sotus*, in 4, dist. 27, qu. 3, art. 1, concl. 2. - *S. Anton.*, part. 3, tit. 28, cap. 3. - *Palud.*, in 4, dist. 27, qu. 4, art. 2, v. *Primus modus* (n. 10). - *Bellarm.*, de Clericis, lib. 1,

affectum ad duo matrimonia cum copula secuta. — Ita D. Thomas⁴, Toletus⁵; Salmant.⁶ cum Cornejo et Ledesma; ac Sanchez⁷ cum Soto, S. Antonino, Paludano, Bellarmino, Valentia et aliis plurimis.

445. - Sed dubitatur 1°. *An fiat irregularis qui duo matrimonia contraxit, ambo invalida?*

Negant Diana⁸; item Avila, Coninck et Henriquez apud Salmant.⁹ (qui probabile vocant). — Ratio, quia (ut ajunt) hic casus non est expressus in jure.

Sed probabilius affirmant S. Thomas^{a)}, Suarez¹⁰, Bonacina¹¹, Palaus¹², Contin. Tournely¹³, Concina¹⁴; Salmant.¹⁵ cum Suarez, Cornejo et Sayro; ac Sanchez¹⁶ cum S. Antonino, Paludano, Soto, Tolet, Bellarmino, Sà, Valentia, Ledesma, Lopez et aliis communissime. — Et probatur ex cap. *A nobis, de bigam.*, citato n. 440, v. *Secunda*, ubi (ut vidimus) ille diaconus qui viduam duxit, tamquam maritus viduae, fuit declaratus irregularis, non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis. Ergo solus affectus irregularitatem inducit.

446. - Dubitatur 2°. *An, si quis contraxit duo matrimonia nulla in bona fide, incurrat irregularitatem?*

Negat Sanchez¹⁷ cum Archidiacono^{a)}, Astensi^{a)} et Bellamera^{a)}. — Quia is potius censetur irregularis ex delicto, quam

cap. 24, v. *Secunda species*. - *Valent.*, tom. 4, disp. 7, qu. 19, punct. 3, § 1, v. *Interpretativa*. - ⁸ Part. 4, tr. 2, resol. 38. - *Avila*, part. 7, disp. 8, dub. 1, v. *Utrum vero*. - *Coninck*, disp. 18, num. 101. - *Henriq.*, lib. 12, cap. 6, n. 9. - ⁹ Loc. cit., n. 28. - ¹⁰ Disp. 49, sect. 2, n. 11. - ¹¹ Qu. 2, punct. 5, n. 2, v. *Rogabis 1*. - ¹² Tr. 9, disp. 6, punct. 8, num. 10. - ¹³ De Irregul., part. 2, cap. 2, initio v. *Interpretativa 2*. - ¹⁴ Diss. 2, cap. 8, num. 11. - ¹⁵ Loc. cit. - *Suar.*, loc. cit. - *Cornejo*, loc. cit., qu. 2. - *Sayr.*, lib. 6, cap. 4, n. 3. - ¹⁶ Loc. cit., n. 3. - *S. Anton.*, loc. cit. - *Palud.*, loc. cit. - *Sotus*, loc. cit., concl. 2. - *Tolet.*, loc. cit., n. 3. - *Bellarm.*, loc. cit. - *Sà, v. Irregular. ex bigamia*, n. 1. - *Valent.*, loc. cit. - *Petr. Ledesma*, loc. cit., art. 3, v. *Similitudinaria*. - *Ludov. Lopez*, Instruct. nov., part. 2, de Irregul., cap. 22, v. *Nunc vero ad species*. - ¹⁷ Loc. cit., n. 6.

443. - ^{a)} Rebuffus, *tr. de pacificis possessor.*, n. 194, cas. 6 (al. n. 235, cas. 6) rem a contrario significat, dicens esse bigamum, qui « scienter cognovit » uxorem adulteram. Et eodem modo loquitur Glossa.

^{b)} Vide supra, notam a, ad n. 439.

^{c)} Bonacina, *qu. 2, punct. 5, n. 10*, de casu simili tractat, dicens esse bigamum eum qui

ducit aliquam corruptam quam putat esse virginem.

445. - ^{a)} S. Thomas, *loc. cit., art. 2*, casum praesentem silentio praetermittit.

446. - ^{a)} Sanchez utique sic ipse docet; sed auctores qui hic referuntur, Archidiaconus, Astensis et Bellamera, apud ipsum pro alio asserto citantur.

ex defectu; cum in cap. *Nuper, de bigam.* ille qui antea uxorem duxerat, et postea constitutus in sacris aliud conjugium contraxerat, dictus fuit irregularis, non propter defectum sacramenti, sed ob affectum intentionis, ergo ob crimen affectus punitus fuit. Quando igitur non adest crimen, non incurritur irregularitas.

Sed communius et probabilius affirmant^{b)} Silvester, Angelus; item Joannes Andreas, Ancharanus, Abbas, Henricus, etc. apud Sanchez. — Ratio, quia in praefato textu non consideratur crimen affectus, sed affectus ad secundum matrimonium. Idque expresse confirmatur ex cap. *A nobis, de bigamis*, ut vidimus n. 440.

447. - Dubitatur 3°. *An incurrit irregularitatem qui fecte contrahit secundum matrimonium tantum ad copulam extorquendam?*

Negant Palaus¹, Diana²; item Avila, Coninck et Hurtadus apud Salmant.³ Quia tunc deficit affectus maritalis, qui requiritur in dicto cap. *Nuper*, verbis *propter affectum intentionis*. — Sed probabilius affirmant Suarez⁴, Contin. Tournely⁵ et Salmant.⁶ cum Cornejo. Ratio, quia ad irregularitatem non requiritur affectus ille ad duo matrimonia vere contrahenda; sed sufficit affectus ad duo matrimonia exteriora ineunda.

Idem videtur procedere respectu viri, qui contraxit cum violata, credens illam virginem; de quo dictum est n. 439. —

¹ Tr. 9, disp. 6, punct. 8, num. 7. - ² Part. 4, tr. 2, resol. 38. - *Avila*, part. 8, disp. 8, dub. 1, v. *Secundo notandum*. - *Coninck*, disp. 18, dub. 11, n. 101. - *Gasp. Hurtad.*, disp. 2, diff. 13, n. 47. - ³ Tr. 10, cap. 9, n. 27. - ⁴ Disp. 49, sect. 2, num. 10. - ⁵ Part. 2, cap. 7, qu. 3. - ⁶ Loc. cit. - *Cornejo*, disp. 10, dub. 2, qu. 1, in med. - ⁷ Disp. 49, sect. 4, n. 2 et 6. - ⁸ Tr. 13, dist. 3, num. 42. - ⁹ De Matr., lib. 7, disp. 85, n. 1, 5 et 8. - ¹⁰ Tr. 10, cap. 9, n. 36. - *Gasp. Hurtad.*, disp. 2, diff. 13, n. 47. - ¹¹ Loc. cit. - ¹² Disp. 49, sect. 4, n. 4. - ¹³ Loc. cit., n. 6. —

^{b)} Nullus ex auctoribus citatis loquitur de praesenti casu. Nec videtur ad rem facere cap. *A nobis*.

449. - ^{a)} Tanner male prorsus citatur a Salmant.; nam ipse, *disp. 6, qu. 10, dub. 10, n. 184*, negat religionem professum, qui non sit in sacris constitutus, hanc irregularitatem contrahere.

^{b)} Auctores isti a Suarez pro hac sententia citantur, inquantum negant clericos in

Et idem, respectu viri ignoranter reddentis debitum adulterae, quae sit occulta, vel quae violenter fuerit oppressa; juxta dicta n. 442 et 443.

448. - III°. Demum bigamia *similitudinaria* est illa quae contrahitur ex attentione matrimonii (quamvis invalidi) cum corrupta vel virgine, post votum solemne emissum in religione approbata, vel post susceptionem sacri ordinis. — Hujusmodi enim nubentes similes sunt contrahentibus duplex matrimonium; quatenus post connubium spirituale cum Christo initum, ab eo recedentes attentant matrimonium contrahere. Ita communiter doctores: Suarez¹, Anacletus², Sanchez³, Salmant.¹⁰ et alii passim; ex can. *Quotquot 24* et can. *Monacho 32, caus. 27, qu. 1*. Dummodo tale matrimonium sit consummatum; ut adhuc communiter doctores docent, utque habetur ex dicto can. *Monacho*, ubi: *Si postea uxori fuerit sociatus*.

449. - Minime autem sunt audiendi Hurtadus et Tanner^{a)} apud Salmant.¹¹, item Abbas^{b)}, Hostiensis^{b)} et Archidiaconus^{b)} apud Suarez¹² (qui improbabiliter id probabile putat) dicentes, hanc irregularitatem incurri tantum a monachis professis. Nam communissime docent auctores, eam incurri etiam a clericis constitutis in sacris. Ita idem Suarez¹³, Salmant.¹⁴, Anacletus¹⁵, Navarrus¹⁶, Toletus¹⁷; et Sanchez¹⁸ cum Sà, Valentia, Graffio, Lopez, Ledesma, Gabriele, Philiarcho et aliis pluribus. Idque clare probatur ex cap. 1,

¹⁴ Loc. cit. - ¹⁵ Tr. 13, dist. 3, n. 42. - ¹⁶ Man., cap. 27, n. 195. - ¹⁷ Lib. 1, cap. 67, num. 5. - ¹⁸ De Matr., lib. 7, disp. 58, n. 5. - *Sà, v. Irregular. ex bigamia*, num. 4. - *Valent.*, tom. 4, disp. 7, qu. 19, punct. 3, § 1, specie, v. *Similitudinaria*. - *Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 4, cap. 27, n. 38. - *Ludov. Lopez*, Instruct. nov., part. 2, de Irregul., cap. 22, v. *Nunc vero ad species*. - *Martin. Ledesma*, 2° 45, qu. 26, art. 2, ubi de Irregul. - *Gabr. Biel.*, Suppl. in 4, dist. 27, qu. 3, artic. 1, v. f. - *Philiarch.*, part. 1, lib. 4, cap. 7.

sacris hanc bigamiam et irregularitatem ex ea ortam incurrere; et certe Abbas, in cap. *Sane 4, de cleric. conjug.*, n. 2, clericum in sacris, si matrimonium contrahat, ait esse suspensum ea suspensione, qua suspenditur *quilibet criminiosus*; Hostiensis, in dict. cap. n. 3, dicit sacerdotem *notorie* sic contrahentem esse suspensum; Archidiaconus denique, in cap. *Presbyter et Presbyterum*, dist. 28, dicit deponendum esse sacerdotem nuptias

Quid sit bigamia similitudinaria.

Haec irregularitas incurritur non solum a monachis,

sed etiam a clericis in sacris.

Ignorans adulterium uxoris eam cognoscens, fit irregularis.

4. Quando quis contrahit duo matrimonia, unum validum, aliud nullum.

Alii probabilius affirmant.

Si utrumque fuerit nullum, probabilius videtur fit irreg.

Probabilius, vir fecte contrahens secundum matrimonium est irreg.

Si ea contraxit bona fide, alii negant esse irregularem.

qui clerici vel voventes, ubi dicitur posse episcopus, post peractam poenitentiam, dispensare cum diacono qui uxorem duxerit, ad ordinem ministrandum; ergo diaconus ille jam habetur ut irregularis. Item in cap. 2, eod. tit. dicitur, quod episcopus non permittat subdiacono, qui matrimonium contraxit, ministrare c). — Quamvis igitur (ait Sanchez) talis clericus non esset irregularis ex defectu ob bigamiam similitudinariam, saltem tamen incurrit irregularitatem ob delictum.

Recte autem rejicit Sanchez¹ opinionem illorum qui dicunt, fieri irregularem qui matrimonium contrahit post simplex votum castitatis; cum hoc in nullo jure sit expressum. — Sic pariter, ex eadem ratione nec est irregularis laicus, qui ducit monialem professam; quia jura loquuntur tantum de contrahente post proprium votum. Sanchez² et Salmant.³ cum Sayro, Cornejo et Henriquez.

450. — Quaeres hic: quomodo tollatur haec irregularitas?

Dico 1°. Quod haec irregularitas non tollitur per baptismum; ut docent communiter S. Thomas⁴, Suarez⁵, Sanchez⁶; et Salmant.⁷ cum Cornejo, Pellizzario, etc. Et videtur expressum in can. Si quis viduam, 13, dist. 34.

Dico 2°. Quod Papa bene potest in illa dispensare. Et licet in canonibus de bigamis dicatur: Cum bigamis non licet dispensare, tamen hoc intelligendum sine gravi causa; ut docent Sanchez⁷, Concina⁸, Salmant.⁹ cum Sayro et Cornejo. Item Contin. Tournely⁹ cum communi,

Sanchez, de Matr., lib. 7, disp. 58, n. 5. — ¹ Loc. cit., n. 11. — ² Loc. cit., n. 12. — ³ Tr. 10, cap. 9, n. 36. — Sayr., lib. 6, cap. 4, n. 24. — Cornejo, disp. 10, dub. 2, qu. 5. — Henrig., lib. 12, cap. 6, n. 10. — ⁴ Suppl., qu. 66, art. 4. — ⁵ Disp. 49, sect. 6, n. 10. — ⁶ Loc. cit., num. 37. — Cornejo, disp. 10, dub. 1, qu. 3. — Pelliz., tr. 7, cap. 5, n. 90. — ⁷ De Matr.,

contrahentem; sed silet de irregularitate. Quibus significant non esse irregularitatem bigamiae in hoc casu pro clericis in sacris constitutis.

c) Nisi ad religionem transire voluerit.

450. — a) Sanchez, loc. cit., disp. 83, n. 9, plane sic docet de bigamia vera.

b) Concina, de Irreg., diss. 2, cap. 7, n. 14, dicit Pontificem posse dispensare ab hoc impedimento.

c) Glossa dicit: «Lucius».

qui ita fert dispensasse Lucium III; ex Glossa in can. Lector 18, dist. 34 c). Nec obstat dicere irregularitatem institutam fuisse a D. Paulo (juxta dicta n. 436). Nam respondetur, quod constitutiones apostolorum, praecise ut tales, non transcendunt jus humanum, in quo utique Papa omnem potestatem habet.

451. — Episcopus autem, si bigamia fuerit vera aut interpretativa, minime potest in ea dispensare, neque ad ordines sacros suscipiendos, neque ad ministrandum in susceptis, neque ad beneficia ipsis annexa recipienda; ut communiter docent D. Thomas⁴, et Salmant.¹⁰ cum aliis passim. Et patet ex cap. Super eo, de bigam. Nec obstat textus in citato can. Lector, ubi dicitur Martinus Papa declarasse, quod episcopus possit dispensare cum bigamo, ut fiat subdiaconus. Nam respondetur Suarez¹¹ et Contin. Tournely¹², errasse Gratianum, asserendo praedictum canonem esse Martini Papae; cum plures auctores probent, fuisse Martini Bracharensis, collectoris multorum canonum ex diversis conciliis particularibus. Sed dato quod fuisset Martini Papae; tamen, cum in toto titulo de bigamis prohibentur episcopi a dispensando in bigamia, videtur certum, praedicto canoni fuisse derogatum. Praeterea quod dicunt Salmant.¹³, quod tempore Martini Papae subdiaconatus non adhuc erat sacer.

452. — Sed rogitur: an possit episcopus cum bigamo, quoad ordines minores et beneficia simplicia suscipienda?

Affirmant D. Thomas¹⁴, Navarrus^a,

lib. 7, disp. 86, num. 6. — ⁸ Tr. 10, cap. 9, num. 38. — Sayr., lib. 6, cap. 6, num. 3. — Cornejo, disp. 10, dub. 2, qu. 4. — ⁹ De Irregul., part. 2, cap. 7, v. Quaeritur 1. — ¹⁰ Loc. cit., num. 39. — ¹¹ Disp. 49, sect. 6, num. 5. — ¹² Loc. cit., qu. 2, resp. 1 ad obj. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ In 4. dist. 27, qu. 3, artic. 3.

451. — a) S. Thomas, Suppl., qu. 66, art. 5, scribit episcopum posse dispensare « quantum ad minores ordines. Et quidam dicunt quod etiam quantum ad majores in illis qui volunt Deo in religione servire ».

452. — a) Navarrus non sine distinctione hoc tenet; refert enim in Man., cap. 27, n. 197, opinionem S. Thomae, aliorumque et subdit: « Quorum opinio admitti posset quoad usum ordinum susceptorum, sed non ad accipiendum novos ».

Episcopus in bigamia vera aut interpretativa non dispensat ad ordines majores.

Alii dicunt posse dispensare ad ordines minores.

Alii verius negant.

Sanchez¹, Concina²; item Paludanus, Azor, Sayrus, Avila, Comitulus et alii, apud Palaum³; et probabile putat Suarez⁴. Ratio, quia per susceptionem minorum ordinum, initiati non mancipantur irrevocabiler cultui divino; et ideo episcopis concedi ajunt hujusmodi dispensationem.

Sed verius negant Suarez⁵, Contin. Tournely⁶, Laymann⁷, Barbosa⁸, Bonacina⁹; et Palaus⁹ cum Garcia, ex declaratione S. Congregationis. — Et probatur ex Tridentino¹⁰, ubi vetatur assumere bigamos ad ministeria ordinum minorum; et ex cap. un., de bigam., in 6°, ubi bigami exspoliantur omni privilegio clericali. Sed clarius probatur ex declaratione Sixti V (apud Fagnanum)^{c)}, qua declaravit Pontifex suspensum quemdam episcopum, eo quod contulit bigamo beneficium simplex; et ordinatum incidisse dixit in poenas male promoti. — Adversarii contra minime probant unde episcopi talem facultatem habeant.

In bigamia autem similitudinaria bene

¹ De Matr., lib. 7, disp. 86, n. 11. — ² Diss. 2, cap. 7, n. 14. — Palud., in 4, dist. 27, qu. 4, art. 5, concl. 4 (n. 36). — Azor, part. 2, lib. 6, cap. 4, qu. 8 et 11. — Sayr., de Censur., lib. 6, cap. 6, n. 11. — Avila, part. 7, disp. 8, dub. 4, concl. 3. — Comitol., Respons., lib. 1, qu. 106, n. 5 et 6. — ³ Tr. 9, disp. 6, punct. 8, n. 17. — ⁴ Disp. 49, sect. 6, num. 5. — ⁵ Loc. cit., n. 5. — ⁶ De Irregul., part. 2, cap. 7, qu. 2, v. Dico 2. — ⁷ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 6, num. 7. — ⁸ Qu. 2, punct. 2, num. 15. — ⁹ Tr. 9, disp. 6, punct. 8, n. 18. — Garcia, de Benef. part. 7, cap. 6, n. 5, cfr. Pallottini, v. Bigamus, n. 23, 27 et 31. — ¹⁰ Sess. 23, de reform.,

possunt episcopi dispensare, etiam ad ordines sacros suscipiendos et ministrandos^{d)}, ut docent Toletus¹¹, Salmant.¹², Suarez¹³, Sanchez¹⁴, Contin. Tournely¹⁵; et Palaus¹⁶ cum Garcia et aliis pluribus. Idque probatur ex cap. 4, de cleric. conjug. et cap. 1, qui clerici vel voventes. Et hoc currit (ut notant Salmant.¹⁷ cum Cornejo et Henriquez), etiamsi crimen fuerit publicum; cum haec irregularitas proveniat ex defectu, non ex delicto. — Recte vero excipit Contin. Tournely cum communi, si talis clericus duxerit viduam vel corruptam, aut si ante ordinationem fuerit cum aliqua muliere conjugatus.

453. — Praelati autem regulares, ex privilegio Sixti IV^{a)}, possunt dispensare cum suis subditis in omni bigamia; praeter privilegium Pauli III^{a)} (relatum a Salmant.¹⁸), in quo conceditur ipsis facultas dispensandi cum suis subditis in omni irregularitate, bigamia non excepta. — Ita Palaus¹⁹ et Salmant.²⁰ cum Pellizzario, Henriquez, Machado, Leandro, etc.

cap. 17. — ¹¹ Lib. 1, cap. 68, num. 6, concl. 6. — ¹² Tr. 10, cap. 9, num. 41. — ¹³ Disp. 49, sect. 6, num. 18. — ¹⁴ De Matr., lib. 7, disp. 86, num. 20. — ¹⁵ Loc. cit., cap. 7, v. Dico 3. — ¹⁶ Loc. cit., n. 19. — Garcia, loc. cit., cap. 6, n. 15. — ¹⁷ Loc. cit. — Cornejo, disp. 10, dub. 2, qu. ult., v. Sed quid si. — Henrig., lib. 12, cap. 6, num. 11. — Contin. Tourn., loc. cit. — ¹⁸ Loc. cit., n. 59. — ¹⁹ Loc. cit., num. 21. — ²⁰ Loc. cit., num. 42. — Pelliz., tr. 9, cap. 3, n. 122. — Henrig., loc. cit., n. 11, lit. a. — Machado, lib. 5, part. 3, tr. 2, docum. 6, num. 2. — Leand., tr. 2, disp. 6, qu. 39.

b) Barbosa, alleg. 49, n. 22 et 25, ita sane docet, sed concedit episcopis facultatem dispensandi « in bigamia interpretativa ex delicto consurgente ».

c) Fagnanus, lib. 1, de bigam. non ordin. cap. Super eo, n. 46, hanc declarationem affert de bigamo vero.

d) Non omnes auctores expresse dicunt posse dispensare etiam ad ordines sacros; sed ex eo quod absolute et sine addito dicunt posse dispensare, recte censentur intelligere hanc facultatem etiam quoad ordines sacros. Praeterea Sanchez, n. 21, dicit episcopum posse dispensare cum clerico in sacris qui viduam duxit, quoad beneficium, non quoad officium.

453. — a) Paulus III utique suo brevi Exponi nobis, de die 12 Martii 1545 (Bullar. regul. Rodriguez) praelatis regularibus concedit facultatem dispensandi subditos, prima die Lunae quadragesimae super irregularitatibus quavis occasione et causa contractis; nec bi-

giamiam excipit. Et pariter Sixtus IV, quodam privilegio, Carthusiensibus concedit facultatem Generali et 50 praelatis inferioribus per Generalem eligendis, ut possint subditos dispensare super quocumque casu Romano Pontifici reservato; neque ibi excipitur bigamia. Utrum vero censenda sit in his privilegiis comprehensa, eo quod non excipiatur, dubium mihi videtur. Nam idem Sixtus IV, sua bulla Regimini universalis, de die 31 Augusti 1474 (in Bullar. Mainardi) praelatis Ordinis Minorum concedit facultatem subditos dispensandi et absolvendi a quibuscumque casibus et excessibus, nisi tales sint propter quos ad Sedem Apostolicam merito essent destinandi; et istos casus assignat in quibus remittendi sunt ad Sedem Apostolicam, neque inter eos recensetur bigamia; proindeque videretur comprehendenda in casibus super quibus praelati dispensare possunt. Nihilominus his ita dictis § 5, Pontifex expresse loquitur de dispensatione super ir-

In bigamia similitudinaria episcopus dispensat.

Quid possint praelati regulares.

Irregularitas ex infamia.

454. — « SEXTA oritur ex INFAMIA, sive « *juris* (quae vel ex delicto proprio, vel « parentum, vel vili conditione personae « nascitur) sive *facti*: modo crimen publicum sit. Ex occulto enim non oritur, « si homicidium et censurae violationem « excipias^{a)}; ut docent Navarrus, Coninck, « Laymann: contra Silvestrum et Suarez, « qui ex occulto etiam oriri putant, modo « infamiam ipso jure connexionem habeat. « Porro infamia ob crimen *notorium*, « vel per *sententiam judicis* contracta, non « tollitur nisi per dispensationem principis, cujus auctoritate contracta fuit. Infamia *facti*, etiam orta ex enormi crimine, « et digno depositione, tollitur per publicam et constantem vitae emendationem ». — [Vide dicta *ex n. 362, v. Haec*. Irregularitas enim ob infamiam ex defectu et ex delicto, in idem coincidunt].

Ex defectu libertatis irregularitates sunt:

1. Servi.

455. — « SEPTIMA oritur ex defectu LIBERTATIS. — Unde irregulares sunt: « I^o Omnes *servi* proprie dicti (et secundum Laymann¹, etiam originarii), « donec consequantur plenam libertatem ».

Servus, qui sciente et non contradicente domino ordinatur, etiam ad primam tonsuram eo ipso liber manet, ex can. *Si servus* et can. *Nulli*^{a)}, *dist. 54*. Poterit tamen dominus eum manumittere cum conditione, ut serviat in iis quae statui clericali non repugnant, ex cap. *Nullus, de servis non ordin.*^{b)}.

Si vero servus ordinetur, ignorante domino, remanet servus: nisi constitutur in sacris. Et nisi insuper domino reddatur duplum ab episcopo vel ab aliis cooperantibus, vel ab ipso servo: qui quando impotens est satisfaciendi, remanet servus, si est diaconus; si vero sit sacerdos, debet

Navar., Man., cap. 28, num. 248. — Coninck, disp. 18, num. 56. — Laym., lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 4, num. 9. — Silesi., v. *Irregularitas*, n. 15. — Suar., disp. 48, sect. 1, n. 17. — ¹ Loc. cit., cap. 8, n. 2. — ² Tr. 10, cap. 9, n. 60.

regularitate § 14, et concedit Ministro Generali, provincialibus eorumque vicariis, dispensandi « cum his qui ex quavis causa (praeterquam homicidii voluntarii, bigamiae et mutilationis membrorum) irregulares forent ». Cfr. ea quae dicit S. Alphonsus superioris, n. 396.

domino inservire in omnibus quae statum non dedecent, et Missas pro domino offerre, nisi dominus per annum sciens illum esse ordinatum dissimulet, eumque non revocet. — Ita Salmant.², ex canonibus ibi allatis.

456. — Sunt irregulares « II°. *Conjugati*: nisi uxores consentiant et castitatem voveant ». — [De hoc vide dicta *de Sacram. Ord. Lib. VI, n. 312*].

« III°. *Curiales*, id est curiae saeculari « obligati, facto juramento vel stipendio; « ut iudices, advocati, etc., quamdiu talia « officia habent » [Ut habetur in *can. 1, 2 et 3, dist. 51*. Excipiuntur tamen, ex tacita concessionem Pontificis vel ex consuetudine, consiliarii regis, constituti pro causis civilibus; ut docent Laymann, Palaus, Suarez, Cornejo cum Salmant.³] — « Excipe tamen, nisi habeant specialem « dispensationem Papae pro illis officiis, « ut quidam clerici in aulis principum, in « causis civilibus, non tamen criminalibus « occupati; vel nisi consuetudo, sciente « Papa, id permittat.

« IV°. *Milites*, saltem quamdiu juramento tenentur; item *thesaurarii* et depositarii publici, et qui rempublicam administrant ». [Vide dicta *Lib. III, n. 838, v. Valde*] — « Item *apparitores* et « similes, qui saeva, turpia exercuerunt, « vel in causa sanguinis ministrarunt. — « Marcus Leo⁴ ».

457. — « OCTAVA. Ex defectu LENITATIS, « scilicet, ex licita mutilatione vel homicidio in bello justo, vel iudicio. Quod « ideo statuit Ecclesia, quia sacerdos gerit personam Christi, qui, utpote lenissimus, neminem unquam laesit. — Ad « hanc autem requiritur, ut occisio aut « mutilatio de facto sequatur. Unde non

et seqq. — Laym., lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 8, num. 5. — Palaus, tr. 9, disp. 6, punct. 13, n. 13. — Suar., disp. 51, sect. 3, num. 16. — Cornejo, disp. 14, dub. 2. — ² Loc. cit., n. 64. — ³ Praxis, part. 3, fol. 369, v. *Advertendum*.

454. — ^{a)} Coninck non affert exceptiones *loc. cit.*; et Navarrus affert solum exceptionem de homicidio.

455. — ^{a)} Can. *Nulli*, prohibet ne servi ad ordines promoveantur, nisi prius a dominis libertate sint donati.

^{b)} Cap. *Nullus*, ita summatur: « Dominus

2. Conjugati.

3. Curiales.

4. Milites et administratores.

Apparitores.

Irregularitas ex defectu lenitatis.

« sufficit voluntas, nec vulneratio gravis. « Bonacina¹, Tanner² ».

« Unde resolves:

458. — « I^o. Non fit irregularis, qui mutilat vel occidit in defensionem inculpatam honoris, vitae, castitatis, etc.: vel « etiam proximi. Quia in jure non statuitur « irregularitas, nisi ob homicidium in bello « justo vel iudicio. Tanner³ ». — [Vide dicta *n. 389*].

459. — « II°. Irregularis fit in bello, qui « mutilat vel occidit propria manu; non « autem clericus, exhortans ad fortiter « pugandum in bello justo (secus tamen, « si ad occidendum tunc vel illum in particulari). Idem est de duce exercitus, tubicene, etc. — Bonacina⁴ ».

Clericus in sacris vel beneficiatus, militans est irregularis.

Clericus, si est in sacris, vel beneficiatus, et militat in bello, fit irregularis, si aliquando sclopum adhibuerit in aliquo conflictu; etiamsi juramentum praestaret se nullum laesisse. — Vide Cardin. Lambertinum⁵.

In bello igitur *justo defensivo*, utique non fit irregularis qui occidit; ita Salmant.⁶, Holzmann⁷ et alii communiter. Id patet ex *cap. 2, de immunit. eccl. et clem. un., de homicid.*^{a)}.

In bello autem *justo offensivo*, qui occidit est irregularis; non vero si alii occidant. Holzmann⁸ et Benedictus XIV⁹; ex cap. *Petitio tua*, cap. *Dilectus*, cap. *Significasti, de homicid.*^{b)}. In bello vero *injusto*, si unus moriatur, omnes sunt irregulares; ut certum est apud omnes cum D. Thoma^{c)}.

¹ Qu. 4, punct. 1, num. 1. — ² Tom. 4, disp. 6, qu. 10, dub. 11, num. 202, 203 et 206. — ³ Loc. cit., num. 210. — ⁴ Loc. cit., punct. 4, n. 1, 7 et seqq. — ⁵ Notif. 101, n. 19. — ⁶ Tr. 10, cap. 9, num. 20. — ⁷ De Poen. eccles., n. 388.

in servo quem manumittit, potest spirituales operas retinere ».

459. — ^{a)} Clem. *Si furiosus* de bello non loquitur, sed in universum negat irregularem esse eum, « qui, mortem aliter vitare non valens, suum occidit vel mutilat invasorem ».

^{b)} Canones isti aliqua explicatione indigent. Igitur cap. *Petitio tua* tractat de bello quod initio quidem defensivum erat, postea tamen, ait Holzmann, migravit in offensivum, quatenus fideles exeuntes et castro persecuti sunt hostem. Cap. vero *Dilectus* et *Significasti* de bello non loquuntur, sed negant irregularem esse eum qui, cum operam daret

Hic notandum, clericum (modo fuerit in sacris aut beneficiatus, et etiam in conflictu bombas emisit) esse irregularem, si militat; etiamsi juret se ne unum quidem laesisse: ut apud Lambertinum¹⁰ legere est.

460. — Qui hortatur ad occidendum in genere, etiamsi bellum sit offensivum, modo justum, non est irregularis. — Ita communiter cum Busenbaum, Bonacina¹¹, Contin. Tournely¹², Concina¹³ et Salmant.¹⁴, ac alii passim; ex dicto cap. *Petitio tua*, ubi declaratur irregularis, tantum is qui occidit.

Quid, si quis in bello justo hortetur ad occidendum in particulari? — Busenbaum (ut supra) et Bonacina hunc non eximunt ab irregularitate. — Sed probabiliter contradicunt Salmant.¹⁵; quia tam in praefato textu, quam in aliis, sermo fit tantum de occidente sive de mutilante, non de exhortante.

461. — « III°. In iudicio justo irregularis res fiunt, qui ad mortem vel mutilationem cooperantur active, et efficaciter, « et proxime, per actionem ex natura sua « ad id ordinatam ». [Ita ex clem. un. *Si furiosus, de homicid.*, et cap. *Clericis*, cap. *Sententiam*^{a)}, *ne clerici vel monachi saecular. negot. se immisc.*; item cap. *Ex litteris, de excess. praelat.*].

« Dicitur I^o. *Cooperantur*: ut, iudex « ferens sententiam, notarius eam scribens, ministri exsequentes, testes, etc. ».

Transcribens vero sententiam non incurrit; ut communiter Bonacina^{b)} cum

v. *Dicitur 2.* — ⁸ Loc. cit., n. 388. — ⁹ Loc. cit., n. 9 et 15. — ¹⁰ Loc. cit., n. 19. — ¹¹ Qu. 4, punct. 4, n. 7. — ¹² De Irreg., part. 2, cap. 8, art. 4, qu. 2. — ¹³ Diss. 2, cap. 7 n. 18. — ¹⁴ Loc. cit., n. 19. — *Bonac.*, loc. cit., n. 8. — ¹⁵ Loc. cit.

rei licitae, homicidium involuntarie omnino commisit. Sed, uti notat Lambertini, bellum justum est res licita.

^{c)} S. Thomas, *2^a 2^{ae}, qu. 64, art. 8*, in universum negat evadere homicidii reatum, qui dat operam rei illicitae, si ex ejus opere mors sequatur.

461. — ^{a)} Cap. *Sententiam* haec quidem clericis vetat; non tamen eos plectit irregularitate.

^{b)} Bonacina ita sane tenet, *loc. cit., punct. 1, n. 5*, sub hac tamen limitatione: « quoties ipsius actio non fuit ullo modo causa accelerationis mortis vel mutilationis ».

Hortans ad occidendum in genere non est irreg.

Nec probabiliter hortans ad occidendum in particulari.

Sunt irregulares concurrentes ad mortem, in iudicio.

Modo cooperantur.

Suarez ^{c)} Filliuccio ^{c)}, Ugolino ^{d)}, Reginaldo ^{e)}, etc. — Immo Natalis Alexander ^{f)}, et Cabassutius ^{g)} apud Contin. Tournely ^{h)}, idem tenent etiam de *scríbente*.

Active. 462. — « Dicitur 2°. *Active*, id est, ex parte occidentium. — Quia non fit irregularis qui se tantum habet passive; et ex parte ejus qui occiditur, ut confessarius hortans ad fatendum veritatem, vel ad acquiescendum sententiae justae, quam non potest differre, nisi appellatione injusta. Cornejo et Diana ¹ ». — [Ita etiam Holzmann ^{a)} et Contin. Tournely ^{a)}].

Efficaciter. 463. — « Dicitur 3°. *Efficaciter*. — Quia adjuvans, v. gr. ferens ligna, ut comburatur ante jam suffocatus, non fit irregularis; nec assistens supplicio, si sua praesentia in illud non influat ».

Ita Suarez ², Palaus ³, Bonacina ⁴; et Salmant. ⁵ cum Avila, Diana et Gibalino communissime (contra Sayrum ^{a)}). — Nec obstat textus in cap. *Sententiam, ne clericus vel monachi, etc.*, ubi vetatur cleri-

Cornejo, disp. 11, dub. 1, qu. 4, v. *Sed quid de confessario*. — ¹ Part. 4, tr. 2, resol. 99. — ² Disp. 47, sect. 4, num. 10. — ³ Tr. 9, disp. 6, punct. 14, § 4, num. 2. — ⁴ Qu. 4, punct. 1, num. 12 et 16. — ⁵ Tract. 10, cap. 9, num. 2. — Avila, part. 7, disp. 5, sect. 2, dub. 16; concl. 1. —

^{c)} Suarez, disp. 47, sect. 4, n. 1, exceptionem istam non habet; sicut nec Filliucius, tr. 19, cap. 9, n. 256.

^{d)} Ugolinus, cap. 8, n. 4, distinctionem adhibet: « Exempla etiam facientes scripturarum, qui copistae dicuntur, irregulares fiunt, quandoquidem adjuvant et ipsi causam... Excipio tamen et hic, ubi ex hac scriptura privata nullum auxilium datum esset, sed aliunde mors omnino secuta esset ».

^{e)} Reginaldus, lib. 30, tr. 2, n. 101, in simili tantum concordat, scilicet in teste cujus testimonium iudex nihili fecit, proindeque causa non fuit mortis vel mutilationis.

^{f)} Natalis Alexander, de *Sacr. Ordinis*, cap. 4, art. 9, n. 1, hoc tenet « secundum jurisprudentiam gallicanam », quae aliis ecclesiis non praedictat.

^{g)} Contin. Tournely, de *Irregul.*, part. 2, cap. 8, art. 3, dico 3, citat auctorem *Theoriae et praxis sacramentorum*, qui est Juenin; et Juenin, *Op. cit.*, tr. de *Irregular.*, cap. 6, qu. 8, dicit notarium scribentem mortis sententiam irregularem jure communi; sed disciplinam istam in Gallia non obtinere, ubi notarius ille non est irregularis. Quod autem S. Alphonsus putaverit auctorem cita-

cis interesse hujusmodi supplicii: quia hic canon vel est abrogatus, vel tantum venialiter obligat, ut docent Bonacina ⁶, Salmant. ^{b)}. Ac Contin. Tournely ^{c)} testatur, esse communem sententiam cum Avila et Cabassutio ^{c)}, id non excedere venialem culpam; immo ibi Navarrus et Avila non censent minime in hoc peccare clericos in minoribus ^{d)}.

Proxime. 464. — « Dicitur 4°. *Proxime*. — Quia qui remote tantum cooperantur, non fiunt irregulares; ut, qui gladios faciunt aut vendunt; item legislator, leges capitales condens ». [Ex can. *Delator, caus. 5, qu. 6 a)*; aut suadens regi legem ferre. Salmant. ⁸⁾. — « Concionator, in genere dicens, puniendos esse malefactores » [Ut Salmant. ⁹ cum communi]. — « Confessarius, interrogatus de reo, an mortem mereatur, si respondeat, iudicem sine acceptione personarum fungi debere suo munere. Quia hi omnes sunt tantum causa remota ». [Hoc etiam est commune apud omnes: vide Salmant. ^{b)}].

Diana, part. 4, tr. 2, resol. 35. — *Gibalin.*, cap. 4, diff. 18. — ⁶ Loc. cit., num. 16. — ⁷ De Irregul., part. 2, cap. 8, art. 3, v. *Dico 5*. — Avila, loc. cit., dub. 16, i. f. — Navar., cap. 27, num. 214. — Avila, loc. cit. — ⁸ Loc. cit., num. 7. — ⁹ Loc. cit.

tum esse Cabassutium ex eo provenit quod Cabassutius scripsit opus cui fere idem titulus est, scilicet: *Juris canonici THEORIA ET PRAXIS, ad forum TAM SACRAMENTALE quam contentiosum... opus exactum*.

462. — ^{a)} Holzmann, n. 387 et Contin. Tournely, loc. cit., v. *Dico 7, qu. 1*, loquuntur de confessario qui absolutionem denegat reo qui, iudice interrogatus, crimen suum detegere non vult. Et negant ejusmodi confessarium esse irregularem.

463. — ^{a)} Sayrus aliis contradicit, in quantum, lib. 6, cap. 18, n. 20, affirmat esse mortale clericis in sacris vel beneficiariis, sed cum aliis negat eos fieri irregulares, si sua assistentia nullam praesent auctoritatem.

^{b)} Salmant., cap. 9, num. 2, dicunt esse abrogatum vel non loqui de simplici praesentia.

^{c)} Recte: Juenin, *Theor. et prax. Sacrament.*, tr. de *Irregul.*, cap. 6, qu. 9. Vide not. g ad n. 461.

^{d)} Scilicet: minime in hoc peccare clericos, nisi sint in sacris vel beneficiariis.

464. — ^{a)} Can. *Delator*, ad rem non videtur facere.

^{b)} Salmant., tr. 10, cap. 9, n. 7, casus quosdam huic similes proferunt.

« Essent autem proxima, ideoque irregulares, si quid facerent aut dicerent in particulari, ex quo mors alicujus sequeretur aut etiam acceleraretur; v. gr. si quis efficaciter urgeret reum ut scalam ascenderet, vel ad hoc illum juvaret, vel si iudici in particulari responderet, hunc esse plectendum ».

Sentiunt itaque cum Busenbaum, Bonacina ¹; ac Avila, Sayrus, Henriquez, etc. apud Salmant. ², fieri irregularem confessarium, sive alium, qui consultus a iudice in particulari de aliquo reo, respondet ei esse occidendum. — Sed probabilius id negant Holzmann ³ cum Molina et Laymann; Palaus ⁴; Salmant. ⁵ cum Vasquez ^{c)}, Pellizzario, Hurtado, Turriano, etc. Ratio, quia irregularitas haec ex defectu lenitatis, inflicta est tantum concurrentibus ad occisionem aut mutilationem, ut ministris necessariis; non vero aliis et praesertim iuste concurrentibus. — Addunt probabiliter Contin. Tournely ⁶, Busenbaum et alii (infra, n. 466), nec fieri irregularem confessarium, si moneat carnificem, quod suo munere jam fungatur.

465. — « Possunt tamen subinde etiam proxime cooperantes excusari ab irregularitate. V. gr. 1°. Si fiat ex indeliberatione, aut cum semiplena tantum advertentia (v. gr. si dicat confessarius: « properemus: aut instiget jumentum quo reus vehitur); 2°. Si cooperatio sit valde exigua, ut, si jubeat reum adhuc unum gradum ascendere; quia minimum reputatur pro nihilo. — Avila et Henriquez,

¹ Qu. 4, punct. 1, num. 6. — Avila, part. 7, disp. 5, sect. 2, dub. 6, concl. 1. — Sayr., lib. 6, cap. 18, n. 26. — Henric., lib. 14, cap. 16, n. 4. — ² Tr. 10, cap. 9, num. 8. — ³ De Poen. eccl., n. 387, v. 4. — Molina, tr. 3, disp. 74, n. 8. — Laym., lib. 3, tr. 3, part. 3, cap. 7, num. 4, v. *Insuper*. — ⁴ Tr. 9, punct. 14, § 3, num. 7 et seqq. — ⁵ Loc. cit. — Pellis., tr. 7, cap. 5, n. 170. — Gasp. Hurtad., disp. 2, diff. 11, n. 40. — Turrian., lib. 9, disp. 66, dub. 4. — ⁶ De Irregul., part. 2, cap. 8, art. 3, v. *Dico 7*. — Avila, loc. cit., dub. 1, v. *Octavo est*. — Henric., lib. 14, cap. 12, n. 7.

^{c)} Vasquez male citatur a Salmant. (ex Diana et Turriano); nam expresse in *Iam 2ae*, disp. 100, n. 45, al. qu. 73, art. 8, dub. 3, i. f. contrarium tenet. Sed forte citant Vasquez non ex eius operibus, sed voce consulente, ut videtur ex modo loquendi Turriani et Hurtadi.

465. — ^{a)} Suarez, disp. 47, sect. 4, n. 10, videtur potius contrarium docere, dum scri-

« apud Bonacina ⁷. Item Suarez ^{a)}, Reginaldus, Laymann, etc., (contra Vasquez ^{b)}, Turrianum, Hurtadum, Bauny, etc., qui censent, ex homicidio neminem fieri irregularem, nisi concurrat ut publicus minister justitiae, sive ad causae probationem, sive executionem: vel ut privatus, injuste et cum peccato). Quam sententiam probabilem censet Diana ⁸ ». — [Et revera valde probabilis est; juxta annotationem mox supra appositam].

Corollaria. « Hinc negant fieri irregularem: 1°. Confessarium, vel alium quemcumque, qui furem hortatur ut scalam ascendat, caput supponat ad ictum excipiendum. — 2°. Eum, qui carnifici dicit ut aliquid appetat, quo citius exstinguatur reus. — 3°. Qui dum reus ad supplicium ducitur, suggerit viam brevioram. — 4°. Qui vendit vel commodat scalam, funes, enses, et caetera instrumenta; etiam qui furcam fecit. — 5°. Qui, interrogatus a iudice an teneatur reum condemnare, respondit teneri. — 6°. Eum, qui carnifici putanti suspensum jam esse mortuum, significavit adhuc vivere: ex quo, calens iterum pede occidit ». — [Ita etiam Salmant. ⁹ cum Palaus, Pellizzario, Hurtado, Turriano, Diana ^{c)}, Machado, etc.].

466. — « Dicitur 5°. *Per actionem ex natura sua*, etc., id est, quae per se sit causa talis effectus: quia effectus per accidens non imputatur danti operam rei licitae. — Hinc non fit irregularis, dicens carnifici: *Nemo te impedit facere tuum officium; ego meum feci* ». [Ita probabili-

lit. f. — ⁷ Loc. cit., n. 9. — *Regin.*, lib. 80, tr. 2, n. 103. — Laym., loc. cit., cap. 7, n. 2. — *Turr.*, loc. cit., v. *Sed oportet considerare*, et v. *Ego vero*. — Gasp. Hurt., loc. cit., n. 40. — Bauny, theol. mor., part. 2, tr. 11, qu. 23, quaestiunc. 11. — ⁸ Part. 3, tr. 5, resol. 79 et in addit., resol. 15 et part. 8, tr. 7, resol. 61. — ⁹ Tr. 10, cap. 9, n. 9 et seqq. — Palaus, tr. 9, punct. 14, § 4, num. 2. — Pellis., loc. cit., num. 173. — Gasp. Hurt., loc. cit., diff. 11, n. 39 et 40. — *Turr.*, de Censur., lib. 9, disp. 66, dub. 3. — Machado, lib. 1, part. 3, tr. 18, docum. 5, n. 3 et seqq.

bit: « Qui causa pietatis assistunt hujusmodi supplicii omnino cavere debent, ne aliquid faciant vel loquantur, quo supplicium accelerare vel illud quoquo modo juvare videantur ».

^{b)} Vasquez hoc modo a Turriano citatur: « Ita sensit P. Vasquez ».

^{c)} Diana, loc. cit., hanc sententiam ut probabilem defendit.

ter etiam dicunt Contin. Tournely¹; et Salmant.² cum ^{a)} Avila et Henriquez]. — « Nec iudices ecclesiastici, degradatum « tradentes brachio saeculari; nec clerici « accusantes aliquem in causa criminali; « modo expresse protestentur, se non in- « tendere ut puniatur poena sanguinis, sed « tantum ut sibi vel suis satisfiat, vel im- « pediantur mala sibi aut aliis imminen- « tia. Vide Bonacina³, Tanner⁴, etc. ».

467. — Ex cap. *Sententiam, ne clerici vel monachi*, vetitum est clericis in sacris constitutis, vel beneficiariis, ^{a)} et omnibus regularibus se intromittere in causam sanguinis (intelligitur, unde mors aut mutilatio sequatur), iudicando vel testificando, exsequendo, etc. Et ideo peccant mortaliter, si quomodolibet ad illam adjuvant.

468. — Fiunt autem *irregulares*, omnes qui ad sententiam sanguinis concurrunt. — Et:

1°. *Judices*, eorumque assessores. — Non vero domini temporales, etiam ecclesiastici, committentes aliis huiusmodi causas, ex cap. *ult.*, *ne clerici vel monachi, in 6°*, nisi ipsi iubeant ut iudex aliquem in particulari suspendere, vel sententiam statim exsequi faciat. — Palaus⁵; et Salmant.⁶ cum Henriquez^{a)}, Cornejo.

2°. *Testes voluntarii*, qui libere se offerunt ad testificandum contra reum; etiam si protestentur, non intendere sententiam sanguinis. — Nam si coacti sint ad testimonium faciendum, sane excusantur; ut recte docent Suarez⁷, Bonacina⁸, Palaus⁹; et Salmant.¹⁰ cum Coninck^{b)} et communi. Et idem dicendum de advocatis et pro-

curatoribus accusatoris, coactis ad eum tuendum: Salmant.¹¹ cum iisdem.

3°. *Accusatores vel denuntiatores* (sive formales, sive materiales, nempe si tantum exhibeant querelas, ut ait Tamburinius¹²), qui coram iudice saeculari accusant reum de crimine digno sententia sanguinis, criminalem petentes vindictam. — Et tunc tam clericus, quam laicus accusans fiunt irregulares; ut communiter Bonacina, Pellizzarius, Palaus¹³. Cum hac autem differentia, quod clericus, praeter irregularitatem quam incurrit, peccat mortaliter, si est in sacris vel beneficiatus, et accuset sine justa causa; vel si adsit causa, et accuset sine protestatione (ut Salmant.¹⁴).

Minime tamen irregularitatem incurrit accusator (sive laicus, sive clericus) qui accusat reum, tantum ut *proprium damnum* praecaveat, vel sibi resarciatur; facta protestatione, se non velle poenam sanguinis; ut habetur ex cap. *Praelatis, de homicid.*, in 6°. Et hoc currit, etiamsi talis protestatio fecte ponatur (ut Suarez¹⁵, Bonacina¹⁶, Palaus¹⁷; et Salmant.¹⁸ cum Avila, Coninck, Filiuccio, Pellizzario, Cornejo, Henriquez, etc.). Necnon etiamsi fiat protestatio post accusationem, dummodo ante sententiam (Bonacina¹⁹, Sayrus, Pellizzarius et Salmant.²⁰).

Advertendum vero, quod protestatio solum suffragatur in causa propria; non autem in causa *aliorum*: — nisi hi sint cognati usque ad quartum gradum; ut Palaus²¹, Concina²²; et Salmant.²³ cum Bonacina, Cornejo, Pellizzario^{c)}, Henri-

3. Accusatores.

Limitationes.

Quid de protestatione.

¹ De Irregul., part. 2, cap. 8, art. 3, v. *Disco* 7. — ² Tr. 10, cap. 9, n. 10. — *Avila*, part. 7, disp. 5, sect. 2, dub. 1, v. f. — *Henriq.*, lib. 14, cap. 12, num. 7, lit. e. — ³ Qu. 4, punct. 1, n. 27 et punct. 2, num. 1 et seqq. — ⁴ Tom. 4, disp. 6, qu. 10, dub. 11, n. 206 et seqq. — ⁵ Loc. cit., § 1, n. 3. — ⁶ Loc. cit., n. 5. — *Cornejo*, disp. 11, dub. 1, post princ. et qu. 1. — ⁷ Disp. 47, sect. 3, n. 4. — ⁸ Qu. 4, punct. 3, n. 8. — ⁹ Tr. 9, punct. 14, § 3, n. 3. — ¹⁰ Tr. 10, cap. 9, n. 12. — ¹¹ Loc. cit., et cfr. n. 3. — ¹² Lib. 10, tr. 4, cap. 15, § 11, n. 3. — *Bonac.*, qu. 4, punct. 2, num. 2. — *Pelliz.*, tr. 7, cap. 5, n. 178 et 192, cfr. n. 180. — ¹³ Loc. cit., § 2, n. 4. —

¹⁴ Loc. cit., num. 2 et 18. — ¹⁵ Disp. 47, sect. 2, num. 3. — ¹⁶ Qu. 4, punct. 2, num. 11. — ¹⁷ Loc. cit., § 2, num. 2. — ¹⁸ Loc. cit., n. 15. — *Avila*, part. 7, disp. 5, sect. 2, dub. 9, concl. 1, v. *Quinto*. — *Coninck*, disp. 18, dub. 10, n. 93. — *Fill.*, tr. 19, cap. 9, n. 248. — *Pelliz.*, loc. cit., num. 179. — *Cornejo*, disp. 11, dub. 1, qu. 6. — *Henriq.*, lib. 14, cap. 11, n. 5. — ¹⁹ Loc. cit., n. 5. — *Sayr.*, lib. 6, cap. 18, n. 3. — *Pelliz.*, loc. cit., n. 179, i. f. — ²⁰ Tr. 10, cap. 9, num. 15. — ²¹ Loc. cit., § 2, n. 6. — ²² De Censur., diss. 2, cap. 7, n. 16. — ²³ Loc. cit., n. 17. — *Bonac.*, loc. cit., n. 4. — *Cornejo*, loc. cit., qu. 6, v. *Sed quid si... alteri illata*.

466. — ^{a)} Auctores isti non citantur pro hoc asserto a Salmant., licet illud teneant.

467. — ^{a)} Textus dicit: « Nullus clericus »; quod auctores restringunt ad clericos in sacris vel beneficiarios.

468. — ^{a)} Henriquez, *lib. 14, cap. 12, n. 6*, lit. m, concordat quoad restrictionem tantum.

^{b)} Coninck utique, *disp. 18, dub. 10, n. 96*, propendere videtur in hanc opinionem, sed in fine concludit: « Quid tamen hac in re dicendum sit, ob multorum sententiam contrariam non ausim definire ».

^{c)} Pellizzarius, *loc. cit.*, n. 181, probabile existimat, licet contrarium sit communius et

quez, etc.: — vel nisi causa sit propriae ecclesiae; ut Suarez¹; et Bonacina² cum Molina, Sayro^{a)}, Avila, Filiuccio, Ugolino^{d)}, Rodriguez, Henriquez^{d)}, etc. — Idem ait Concina, si causa sit domesticorum.

Item, si damna sint in futurum aliis inferenda, ita ut non possint alia via reparari, bene potes, et quandoque debes clericum^{e)} reum accusare, post protestationem: imo, etiam protestatione omissa (ut ajunt Salmant.³); quia talis accusatio est mera defensio innocentis.

469. — Quaeritur: *an episcopi possint dispensare in hac irregularitate, si fuerit occulta?*

Affirmant Diana^{a)}, Sà^{a)}, Barbosa, etc., apud Salmant.⁴; quia Tridentinum con-

cedit eis dispensare in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario. Sed verius Bonacina⁵, Palaus⁶; et Salmant.⁷ cum Bonacina, Bañez, Hurtado, Palao, etc., omnino dicunt esse negandum; quia concilium clare ibi loquitur tantum de irregularitatibus provenientibus ex delicto.

Praelati autem regulares bene possunt cum suis subditis dispensare in hac irregularitate, siva occulta sive publica. Quia regulares concessionem universe habent dispensandi in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario (juxta limitationem datam, n. 396). — Ita Diana⁸; et Salmant.⁹ cum Lezana, Bordonio, Diana, Candido, Villalobos, etc.

Verius episcopi non dispensant in hac irreg.

Praelati regulares dispensant.

Facultates S. Poenitentiarum.

470. — Hic ultimo operae pretium est adnotare, in quibus casibus aut censuris, irregularitatibus, aut aliis poenis, recurri possit ad S. Poenitentiarum pro absolutione, dispensatione aut relaxatione. — In bulla, quae incipit *Pastor bonus*, edita a nostro Summo Pontifice Benedicto XIV, die 13 April. 1744, habetur, posse S. Poenitentiarum:

1°. Absolvere a quibuscumque casibus et censuris, etiam bullae Coenae, regulares pro utroque foro: saeculares vero, tam ecclesiasticos, quam laicos, etiam in utroque foro, a censuris publicis latis a

jure; et etiam ab homine si exspirata sit jurisdictio iudicis, vel si lator censuras illas reservavit Sedi apostolicae, modo iudici et parti satisfecerint. Quod si pars injuste refutet satisfactionem oblatam, potest Poenitentiarum convenientem satisfactionem arbitrari.

2°. Posse absolvere haereticos occultos; modo nullos actus extrinsecos fecerint, ex quibus potuerint alii dignoscere eos ut haereticos^{a)}; item publicos haereticos, casu quo non est opus complices denuntiari. — Posse etiam absolvere principes administratores rerum publicarum, et episco-

De haereticis.

Henriq., lib. 14, cap. 11, n. 4. — ¹ Disp. 47, sect. 2, n. 17. — ² Qu. 4, punct. 2, n. 5. — *Molina*, tr. 3, disp. 74, n. 11. — *Avila*, part. 7, disp. 5, sect. 2, dub. 9, concl. 1, v. *Tertio*. — *Fill.*, tr. 19, cap. 9, n. 251. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 169, num. 7, concl. 6. — *Concina*, de Censur., diss. 2, cap. 7, num. 16. — ³ Tr. 10, cap. 9, num. 17. — *Sà*, v. *Irregular. ex deformatione licita*, n. 5 (edit. genuina). — *Barb.*, alleg. 39, num. 47. — ⁴ Loc. cit., n. 23. — ⁵ Disp. 7, qu. 4,

punct. 4, num. 13 et punct. ult., n. 13. — ⁶ Tr. 9, disp. 6, punct. 14, § 5, num. 6. — ⁷ Loc. cit. — *Bonac.*, loc. cit. — *Bañez*, in 2^{ae} 2^{ae}, qu. 14, art. 8, part. 4, dub. 2. — *Gasp. Hurt.*, disp. 2, diff. 20, num. 66. — *Palaus*, loc. cit., n. 6. — ⁸ Part. 4, tract. 2, resol. 69. — ⁹ Loc. cit., num. 24. — *Lezana*, Sum., tom. 1, cap. 18, n. 43. — *Bordon.*, part. 1, resol. 13, n. 14. — *Diana*, loc. cit. — *Candid.*, disquis. 24, art. 61, dub. 19 et seqq. — *Villal.*, part. 1, tr. 21, diff. 28, num. 10.

probabilius, ut ipse ait. Nota praeterea non paucos ex citatis auctoribus loqui profecto de propinquis, sed omittere gradum propinquitatis.

^{a)} Sayrus, *loc. cit.*, n. 3; Ugolinus, *cap. 6, § 9, n. 6*; Henriquez, *loc. cit.*, n. 4, lit. g., res ecclesiae suae non comprehendunt in hoc, nisi forte quatenus loquuntur de rebus propriis illius clericis.

^{e)} Legendum est: « Bene potest et quandoque debet clericus ».

469. — ^{a)} Diana non recte citatur a Salmant.; probabilem enim existimat hanc opinionem, *part. 4, tr. 2, resol. 69*, et *part. 8, tr. 7, resol. 61*; sed cum ipso S. Alphonso dicit, *part. 4, loc. cit.*: contrariam esse probabiliorum et sequendam. Emmanuel Sà pariter, *loc. cit.*, scribit solum: « Secundum quosdam, potest prorsus cum iudice et ejus ministris dispensare ».

470. — ^{a)} Vel etiam « quando praedicti haeretici occulti aliquos actus extrinsecos

pos ac alios praelatos, a casibus publicis bullae *Coenae* ^{b)}.

De irregu-
laritatibus.

3°. Posse dispensare in occultis irregularitatibus et inhabilitatibus, etiam ex homicidio voluntario; non tamen, ut post homicidium possint promoveri ad episcopatum ^{c)}. — Item, etiam ab inhabilitatibus et irregularitatibus propter haeresim; modo fuerint penitus occultae.

De homicidiis.

4°. Posse dispensare cum homicidiis et aliis, ut valeant profiteri in religione approbata, et fieri deinde etiam sacerdotes.

De male promotis.

5°. Cum male promotis, ut omissos ordines possint clam suscipere, non servatis interstitiis et temporibus ^{d)}; non autem sacros, una die.

De simoniaciis.

6°. Posse dispensare ^{e)} cum occultis simoniace ordinatis.

De beneficiis.

7°. Posse convalidare titulos beneficiorum ^{f)} cum occulta inhabilitate obtentorum.

De pretio simoniaci.

8°. Posse partem pretii simoniaci condonare, ob delinquentis paupertatem.

De fructibus male perceptis.

9°. Posse cum Gallis, Belgis, Polonis, et ulterioribus, remittere fructus male perceptos; — componere vero cum Italis, Hispanis, etc., et cum pauperibus etiam remittere ^{g)}.

De restitutionibus incertis.

10°. Posse remittere partem de male ablatis vel retentis, si dominus sit incertus, casus occultus, et delinquens pauper; reliquum erogando in pauperes vel pia opera, in locis, si fieri potest, ubi illa ablata sunt.

De iis qui acceperunt munera a regularibus.

11°. Posse absolvere qui munera acceperint a regularibus, modo non excedant decem scutos; vel etiam si excedant, facta prius restitutione, vel praestita obligatione satisfaciendi.

De legatis relictis virginibus.

12°. Cum puellis quae virgines non sunt, posse dispensare, ut fruantur legato virginibus relicto: in casibus tamen

occultis, et in foro conscientiae; — vel cum virginibus, ut intrent monasterium mulierum poenitentium.

De juramentis.

13°. Posse relaxare juramenta, quae non sunt in favorem alterius.

De votis.

14°. Posse vota simplicia ^{h)}, etiam castitatis, dispensando commutare, aut implementum differre.

De divino officio.

15°. Dispensare, commutando in alias preces vel alia pia opera, super recitationem divini officii.

De dispensatione casuum quoad regulares.

16°. Dispensare in occultis, cum regularibus, quibusvis irregularitatibus, inhabilitatibus et poenis: non autem in publico defectu natalium quoad generalatum. In publicis vero, non nisi auditis superioribus.

De apostatis.

17°. Posse absolvere apostatas a censuris, cum reincidentia, si non redeant intra praefinitum tempus: dilata dispensatione super irregularitate si quam contraxerint, usque ad actualem reditum. — Posse etiam concedere, ut ipsi transeant ad alium ordinem.

De transitu ad aliam religionem.

18°. Posse concedere transitum ad religionem laxiorem: modo ibi vigeat regularis observantia; non tamen ad ordinem S. Benedicti antiquioris observantiae, neque ad consimiles congregationes cujuscumque ordinis. — Idem, quoad moniales ultra montes.

De violatione clausurae.

19°. Posse absolvere et dispensare super defectibus et censuris, etiam ob clausurae violationem.

De confessario monialium.

20°. Item concedere confessarium monialibus (Vide dicta de hoc, *Lib. VI*, n. 576, v. *Idque*).

De facultatibus vacante Sede apostolica.

21°. Vacante Sede apostolica, habere facultatem in foro conscientiae, etiam in casibus, a quibus vivente Pontifice non poterat: tamen cum reincidentia, si ad novum Pontificem petentes non se praesentent. Hancque facultatem, post cardi-

nalis Poenitentiarum ingressum in conclave, transire ad Signaturam.

Alia, quae pertinent ad matrimonii materiam, vide *Lib. VI*, n. 1144. — Alia minus scitu necessaria, observare potes in citata bulla *Pastor bonus*.

Demum hic nota, quod, cum litterae S. Poenitentiarum committuntur Magistro Theologiae, vel decretorum Doctori, pos-

Gregor. XIII, bulla *Exponi nobis nuper*, de die 3 Apr. 1582; in *Instit. S. J.* — *Innocent. XI*, bulla *Exponi nobis*

sunt eas exsequi confessarii Societatis Jesu designati a generali, vel a provinciali de ejus licentia ⁱ⁾; ut concessit Gregorius XIII, 3 April. 1582. — Et possunt lectores jubilati ordinis Minorum; ex concessione Innocentii XI, 27 Nov. 1679. — Ac ideo idem possunt omnes regulares, in privilegiis eorum communicantes. Ita refert Elbel ¹.

nuper, de die 27 Nov. 1679; in *Bullar. Mainardi*. — ¹ *De Matr.*, confer. 20, num. 513.

ⁱ⁾ Gregorius hanc facultatem concedit « Presbyteris Societatis hujusmodi per te [Generalem] vel tibi subordinatos illius Superiores de tua licentia designandis, et ab

Ordinariis locorum approbatis vel approbandis ». Hinc videtur facultas designandi hujusmodi presbyteros extendi posse ad quoscumque domorum superiores.

fecerint ex quibus dignosci potuissent pro haereticis, dummodo eosdem actus... nullus, quem ipsi sciant, notaverit vel adverterit ».

^{b)} Contra, hanc facultatem Pontifex negat Poenitentiarum. Sed vide notam a ad *lib. 6*, n. 1144.

^{c)} Haec sunt verba bullae: «ad hoc ut... hujusmodi beneficia et dignitates, exceptis (quando agitur de homicidio voluntario vel alio gravissimo excessu) ecclesiis cathedra-

libus et metropolitanis, etiam post delictum assequi valeant ».

^{d)} Et etiam ut possint sine dimissoriis ordinarii.

^{e)} Ad sacros ordines.

^{f)} Etiam beneficii in concursu obtenti.

^{g)} Sine tamen praesudicio illorum quibus distributiones accrescere vel non decrescere debent.

^{h)} Tametsi privato juramento confirmata.